

Naš rod

LETNIK XI.

LETO 1939./40.

2.

Križanka

Navpično: 1. očetov potomec, 2. dejanje (srbohrv.), 4. osebni zaimsek, 5. izraz pri nogometu, 7. bolečina, 8. reka, tudi jugoslovanske cigarete, 9. pripadnik od Nemcev podjarmljenega naroda, 10. naselbina, 11. števnik, 13. nasprotno od moker, 15. peče kruh, 17. isto kot 9. navpično, 19. izloča koža, tudi široka steza, 20. bivši francoski minister vojske, ki je zgradil na francosko-nemški meji ogromne utrdbe, 22. nasprotno od sever, 23. poljsko moško ime, 24. pripadniki hrabrega slovenskega naroda, ki se sedaj bori za svojo neodvisnost, 26. državni zbor, hrvaško, 28. znana gora, 29. zmazek, umazanec, 30. konj, dvojina, 32. darilo, 34. izredno važna tvarina, ki jo največ izvažamo v Italijo, 35. prostor, kjer se stikajo stene, tudi geometrijski lik, 40. velika skupina ljudi, tudi plemo, 42. žensko ime, 44. ječanje, oster zvok, 46. nasprotno od črn, 48. žensko krstno ime, 50. zdravilo, 51. vprežna živina, 53. števnik, 54. raztopina v morju, 55. odeja, 56. otok v Jadranu, 58. oblika glagola smem, 59. predlog, 60. trpka tekočina, 61. potočna in morska žival, tudi težko ozdravljiva bolezen, 63. števnik.

Vodoravno: 3. stvarnik, 6. mladinski pisatelj, 10. dolga doba, 12. del obraza, 14. nihče, nikdo, 15. gospod (poljski), 16. daje svetlobo, 18. pri nas udomačen izraz za Italijana, 19. hišni čuvaj, 21. vzklík, 23. jokanje, 25. globok glas, tudi godalo, 27. pripadnik divjega plemena, 29. izraz pri šahu, tudi velik filmski komik, 30. ptica pevka, 31. strupena kača, 33. lep gozdič, 34. koristna rastlina, 35. debel kos lesa, 36. isto kot 8. navpično, 37. pripadnik nemškega naroda, 38. domača žival, 39. nasprotno od pameten, 40. določen čas, 41. tuj izraz za smučke, 43. kazalni zaimsek, 45. prostor v cerkvi, 46. neobut, 47. pozdravljen, latinsko, 49. dejanje (tujka), 50. zmrznjena voda, 52. nizek ženski glas, 54. poslanec, 57. umetnost, latinska beseda, 59. močan tresk, strel, 60. obrtnik, ki dela vozove in kolesa, 62. priimek, 64. bolečina, 65. župančičevo mladinsko delo, otrok, 66. števnik, ženski spol.

Cicibanove uganke so pravilno rešili in bili nagrajeni: Žumer Boris, učenec II. razreda, Gorje pri Bledu; Pečarič Igica, učenka I. a razr., Metlika; Oman Anton, učenec II. razreda, Škofja Loka.

Zlogovno križanko so pravilno rešili in bili nagrajeni: Strukelj Tonca, učenka VI. razreda, Borovnica; Rajter Anica, učenka II. razreda viš. lj. šole, Smartno ob Dreti; Jug Zlatica, dijakinja II. razreda gimnazije v Beogradu.

Izrebrani rešilci križank v 2. številki bodo tudi nagrajeni.

Naslovna slika: »Metka in njen prijatelj«. K članku »Pes govori človeku«.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« v mesečnih obrokih po din 2'50. Celoletna naročnina znaša 25 din.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Metod Kumelj. — Glavni in odgovorni urednik Josp Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciščanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Franc Štrukelj).

Janko Samec

Otroci, molimo!

*Otroci, molimo: Naj Bog ohrani
vse tiste brate nam, ki za mejami
ostali so v življenju težkem sami,
jeziku svojemu in zemlji vdani!*

*Naj src usoda jim preveč ne rani
s trpljenja ur neutešnimi solzami!
Naj v dušah jim za vse ljubezen vzdrami,
kar pred propastjo večno jih obrani!*

*Naj dá moči jim, da kot hrastje stali
v viharjih bodo sred domače jase,
ko čeznje bodo huje zavihrali!*

*In naj jim dá še trdne vere vase,
da kljub trpljenju bodo vsi ostali
Slovenci dobri za vse večne čase!*

Boris Kranjc

O ljubezni

Verujte, da so na svetu bili časi, ko je vladala Ljubezen. Bila je v srcu matere in v srcu očeta in v srcu otrok, bila je v srcu vseh ljudi. Vse, kar so storili, so storili v njenem imenu in vse je bilo storjeno dobro, ker je bilo storjeno v njenem imenu. Kdor se je rodil brez nje, je živel nesrečno in vsi ostali so ga pomilovali. In ni bilo revnih, zakaj bogati so delili z njimi svoje dobro, in živali so prihajale k človeku, ker jih ni preganjal in lovil in ubijal.

Toda, od nekod se je prikradel bes Sovraštva in je šel v ljudi. In odgnal je Srečo in je prinesel Nesrečo. In človek ni pobijal Sovraštva z Ljubeznijo, marveč se je s Sovraštvom boril proti Sovraštvu.

In so se ločili in si napravili orožje in so se bili med seboj. Šibkejši je podlegel močnejšemu, večji je podjarmil manjšega in zakon sile je zavladal med njimi. In izbrali so krivične sodnike in zidali ječe in tesali vešala, zakaj v srcih se je razbohotil duh zločinstva, ker v njih ni več gospodovala Ljubezen.

Bajnova žena

Ilustriral P. Georgijev

V neki vasi sta živela mož in žena. Možu je bilo ime Bajno. Bil je silno dober in pravičen. Nihče ni vedel, kako je ime njegovi ženi. Bajno jo je klical »ženka«. Bila je lepa, toda hudobna.

Mož jo je neštetokrat prosil, naj se poboljša, ali ona ga ni ubogala.

Nekega večera se je na pragu hiše ustavil neznan starček. Prosil je za prenočišče. Bila je jesen in deževalo je. Možu se je starček zasmilil. Povabil ga je v hišo, čeprav je žena godrnjala.

Mož ga je nahranil in zapovedal ženi, da mu postelje na toplem.

Zjutraj se je starček zahvalil in odšel dalje po svoji poti.

Čez nekaj dni je prišel starček znova in v drugo zaprosil za prenočišče. Mož ga je spet povabil v hišo.

Zjutraj je starček spet odšel.

Minilo je nekaj časa in starček je bil spet pred vrati. V tretje je prosil za prenočišče.

Mož je napregal, da bi šel k mlinu in zmlal moko. Tiste noči ni maral spati doma. Naročil pa je ženi, naj sprejme starca in ga nahrani.

Žena se je silno ujezila, a ugovarjati si ni upala. Odvedla je starčka na dvorišče. Dala mu je skorjo kruha, nato ga je odvedla v žitnico.

Tam so se bile razmnožile podgane. Žena je hotela pustiti starčka čez noč v žitnici, da bi ga podgane pojedle in bi se ga tako odkrižala.

Sosede so jo videle in so jo začele spraševati, čemu je zaklenila človeka v temno žitnico.

»Tja spada!« se je zasmejala in šla v hišo. Pokrila je mačko s koritom in legla spat. Ponoči so se prikazale lačne podgane. Ena je skočila v starčka, za njo druga, tretja. Starček se je prebudil. Vsedel se je na klop in dvignil roko. In na mah je od nekod prišla majhna živalca in prepodila podgane, da so se razbežale vsaka v svojo stran.

V žitnici sta ostala samo starček in živalca. Bila je podobna mački, samo še tanjša, daljša in bolj suha. Imela je majceno glavico. Po hrbtu je bila pokrita z gladko, rjavo dlako, spredaj pod vratom pa je imela bel rob.

Zjutraj se je mož vrnil, ali žene ni našel v hiši. Povesod jo je zaman iskal. Morala je oditi ponoči, ker je bila postelja nedotaknjena in mačka še vedno pod koritom.

Nikoli se Bajnova žena ni več vrnila, kajti starček je bil Bog in jo je izpremenil v »Bajново ženko«.¹ In še danes podi za kazen podgane.

¹ Bolgari pravijo podlasci »Bajnova ženka«.

France Bevk

Peter Klepec

Ilustriral Riko Debenjak

3.

Peter Klepec skoraj ni mogel verjeti. Bilo je prečudovito, kar je slišal. Vendar je ubogal voliča.

Poiskal je leskovo mladiko, ki je zrasla v tistem letu. Odlomil jo je in jo osmukal listja. Nato je zgrabil Cika za rog, da bi vedel, kam za njim in bi se ne izgubil.

Ta ga je vodil globoko v gozd, med skale in drevesa, kjer ni bilo nobene steze. Ni vedel, kam ga pelje. V njegovi družini ga ni bilo strah.

Polnoč je bila še daleč. Pastir je napeto gledal in poslušal, kaj se godi okoli njega... Kresovi so bili že dogoreli. Iz teme so se svetile le žerjavice kot velike volčje oči. Okoli njih so posedali pastirji in večerjali. Zdaj pa zdaj so zapeli kako zateglo pesem. Ponekod pa so še vedno rajali okoli ugašajočih ognjev.

Klepcu tedaj ni bilo več žal, da ga ni med njimi. In niti ni bil hud nanje, ker so mu skrili vola. Zdaj so ga čakale še vse čudovitejše stvari. Srce mu je trepetalo in poskakovalo od pričakovanja.

Stopal je poleg voliča, oči pa so mu strmele. Videl je goretí zaklade z zlatimi in srebrnimi plameni. Tu eden, tam drugi. Treba bi mu bilo le poklekniti in se pokrižati, da bi odgnal vraga. Potem pa z golimi rokami grebsti v zemljo. Bisago bi si lahko natrpal s srebrniki, če ne z zlatniki. Postal bi bogat, da bi se mu vsi čudili. Nič več bi mu ne bilo treba pasti krave in vola.

Pa tedaj mu ni bilo do tega. Še mislil ni na to. Da bi imel le moč, za katero je prosil in ki mu je ob-

ljubljena! Cika je krčevito stiskal za rog, zakaj v zraku, visoko nad glavo, so završale čaravnice. Na metlah, s črnimi mačkami na plečih, so jezdile na sestanek z vragom. Uganjale so tak šum in vrišč, da je šlo skozi ušesa. Da je bil Peter Klepec sam, bi bil od groze pobegnil.

To je trajalo le malo časa. Čaravnice so odvršale, potem je bilo vse tiho. Slišati je bilo le živali, ki tisto noč niso spale. Ob potu so čepeli zajčki in si umivali gobčke. Na vejah so se pozibavale ptice in ščebe-tale.

»Čin, žin! Kam pelje deček vola?«

»Hi, hi! Vol vodi dečka, ne deček vola. Ali ne vidiš? Vol vodi dečka!«

»A kam? Kam?«

»Na Začarano jaso. Po moč, po moč, da bo metal pastirje enoroč.«

»Ta? Hi, hi! Saj ga je komaj za dve pedi.«

»Ta, ta! Jutri si ga oglej, potem se smej!«

Peter Klepec, ki je nosil v škornjicah praprotno seme, bi bil lahko vse razumel, kar so govorile ptice.

Ni jih utegnil poslušati. Volič je stopal vedno hitreje. Deček ga je le stežka dohajal.

Dospela sta na veliko trato. Ta je ležala globoko v gozdu, kjer so stala najvišja drevesa.

Bila je trda tema. Ničesar ni bilo videti. Le sočna trava jima je šumela pod nogami. Cik se je ustavil in rahlo zamukal. Tedaj je priplaval velik roj kresnic, bilo jih je za cel oblak, in letal po jasi. Vsaka je imela modro lučko. A bilo jih je toliko, da so svetile kot mesečina.

In je bilo vse tihcene tiho. Tja se ni razlegala pesem pastirjev. Še ptice niso ščebetale na vejah. Še listje ni šumelo. Cik je stal in se oziral na vse strani. Iz gozda se je razlegnilo zamolklo mukanje. Tedaj se je vznemiril. Čez nekaj trenutkov je pridivjal na trato velik črn vol, zeleno so se mu svetile oči. Ustavil se je in se ozrl okoli sebe. Zagledal je Cika, tedaj je zarjul, dvignil rep in se zakadil vanj.

Volič ga je pričakoval s sklonjeno glavo in nastavljenimi rogmi. Spopadla sta se tako srdito, da je vse pokalo. Tla so jima bobnela pod nogami. Peter Klepec je stal in pre-

paden gledal. Bil je pozabil, kaj mora storiti.

Opazil je, da Cik omaguje. Tedaj šele se je zavedel, da ima šibo v rokah. Priskočil je in z njo črnega vola ošvignil čez hrbet. Kakor bi trenil, je temu pošla moč, ki je prešla v pastirja. Začel se je umikati. Cik ga je v trenutku premagal in ga spravil na kolena. Pobral se je z zadnjimi močmi, zarjul in pobegnul v gozd.

Cik ga ni zasledoval, upehan si je oddihoval. Odletele so tudi kresnice, ki so dotlej svetile. Jaso je objela trda tema. Svetile so le zvezde.

Peter Klepec se še ni zavedal svoje moči. Tedaj je spregovoril Cik: »Klepec,« mu je dejal. »Moč imaš. Preizkusi jo!«

Peter Klepec se je sklonil, otipal grmiček, ga zgrabil in potegnil. Glej, s koreninami vred mu je ostal v rokah. To je napravil s tako lahkoto, kakor da je izruval repo. Samemu sebi ni verjel.

Voliču pa še ni bilo zadosti.

»Peter, moč imaš, preizkusi jo!« mu je dejal v drugo.

Pastir je zgrabil mlado brezo, ki se je z belim lubjem svetila iz teme. Tudi ta mu je s koreninami vred ostala v rokah. Ni ga stalo niti toliko truda, kot če bi dvignil mačka.

Cik pa se je v tretje oglasil iz teme.

»Peter Klepec, moč imaš, preizkusi jo!«

In tedaj se je Peter Klepec ozrl za kako jelko. Zagledal jo je in stopil do nje. Saj je ni mogel niti prav objeti. Korenine so zahreščale, že je ležala na tleh.

Tedaj šele je spoznal, kako silno moč mu je dal Bog. Obšla ga je velika hvaležnost. Od ganjenosti so mu solze stopile v oči. Pokleknil je, dvignil roke in zahvalil Boga za tako dobroto.

Potem sta z voličem mirno odšla domov, kakor da se ni nič zgodilo. Polnoč je bila medtem že minila.

4.

Naslednji dan je Peter Klepec zadnji prignal na pašo. Bil je vesel kot še nikoli. Vso pot je žvižgal in prepeval, kakor da gre na svatovščino.

Pastirji so se čudili. Glejte si, no, glejte! Kaj je danes Petru Klepecu? Vsako jutro je prihajal tiho, iz gole bojazni, da bi ga takoj ne opazili. Naložili bi mu kako delo, ali mu drugače ponagajali. Danes pa se jim kar sam ponuja.

»Hej, Peter!« so ga klicali. »Zakaj pa si danes tako vesel?«

»Menda ne zato, ker nisi bil pri kresu?«

»Kje si dobil vola?«

»Ali ti je gospodar nategnil ušesa?«

Peter Klepec pa nič, ni jim odgovoril. Naj le jezikajo do mile volje! Še pogledal jih ni, kakor da jih ni na paši. Živino je zagnal k ostali čredi. Potem je sedel na parobek in zapiskal na svirel.

»Klepec, prinesi nam vode!«

Peter Klepec je nehal piskati in jim zagrozil s pestjo.

»Da me ne razjezite!« je rekel.

Da mu je bilo do maščevanja, bi bil takoj planil na noge in jim pokazal svojo moč. Pa mu ni bilo. Ve-

selilo ga je, da se jih ni več bal. To ga je delalo srečnega.

Legel je na hrbet in gledal na nebo, po katerem so se vozili oblaki.

Pastirji so se spogledali. Nekateri so se na glas zasmeli. Ali so prav slišali? Peter Klepec jim grozi. To je tako, kakor bi jim grozilo petletno otroče. Kaj ga je pičilo? Ni se še zgodilo, da bi sam iskal tepežke.

»Ti glej, da nas ne razjeziš!« so zavpili. »Vode nam prinesi! Pa naglo!«

»Sami si jo prinesite!«

Tedaj so ga pastirji grozeče obstopili.

»Kaj si rekel?«

Peter Klepec je še vedno ležal na hrbtu. Eno oko je imel zaprto, a z drugim se jim je smejal.

»Dejal sem, da si jo sami prinesite, ako jo hočete piti,« je ponovil.

»Tako? Bomo videli. Ali nam jo prineseš ali ne?«

»Ne! Nikoli več!«

Pastirji so bili začudeni, da jim je jemalo sapo. A ni kazalo, da bi kar tako odnehali.

»V mlako ga nesimo, v lužo ga potopimo!« so zakričali.

Peter Klepec pa nobene. Še vedno je ležal na hrbtu. Ni se ganil, bil je čisto tiho, le posmehljivo jih je gledal.

Pastirji so priskočili in ga zgrabili. Eni za noge, drugi za roke, tretji za glavo, da bi ga odnesli. Ni se branil. Že je visel v zraku. Naredili so nekaj korakov, ko je nenadoma brcnil in udaril na vse strani. V trenutku je stal na nogah. Pastirji pa so odleteli po tleh.

Pobrali so se in zijali kot bebci. Ha! Kaj pa je to? Od kod pri Petru Klepcu iznenada taka moč? Kje jo je vzel?

Preden so se dodobra zavedeli, je Peter Klepec zgrabil enega za roko, drugega za nogo, tretjega za lase, četrtega za uho, jopič ali srajco. Vlekel jih je s seboj. Vpili so in se otepali, a se mu niso mogli iztrgati iz rok. Klicali so na pomoč, a jih nihče ni slišal.

Privlekel jih je do mlake, v kateri so napajali živino. Drugega za drugim je pometal v umazano lužo.

V nji so čofotali, jokali in vpili kot pogubljene duše. Peter Klepec pa je stal na bregu. Smejal se je, da se je upogibal, kakor so se nekoč oni njemu smejali.

»Hoteli ste vode,« se je norčeval. »Zdaj se je napijte! Ali je dobra?«

Pastirji so premočeni, zablateni, objokani, prestrašeni tekli naravnost v vas. Ljudje so zaslišali njihovo vpitje in se zgrinjali vkup.

»Kaj je? Kaj se je zgodilo?« so vpraševali. »Ali so prišli volkovi?«

»Neee! V mlako nas je pometal.«

»Kdo? Divji mož?«

»Peter Klepec! Peter Klepec nas je!«

Kdo? Vaščani niso vedeli, kaj naj si mislijo. Peter Klepec, mevža, ki je vsak dan jokal pred pastirji? Od kod mu je taka moč? Niso utegnili razmišljati. Razjezili so se, ko so videli svoje sinčke tako zdelane. Ha, Peter Klepec! Da si upa, revš, ki bi še petelina ne premagal. Bajtarska lakota taka, ki živi ob tujem kruhu! Le čakaj! Kaznovati ga je treba, da bo vedel za drugič!

In vsak je v naglici popadel, kar mu je bilo najbolj pri roki. Ta kolec, drugi vejo, tretji vile ali grablje, pa so tekli na gmajno. Za možmi so drle ženske. Hotele so biti za pričo, kako bo Peter Klepec kaznovan. Te so bile najglasnejše. Kje je Peter Klepec? Dajte ga nam v roke!

Pastir pa je sedel sredi gmajne. Piskal je na piščalko, kakor da se nič ni zgodilo. Zagledali so ga, tedaj so zagnali le še hujši krik. Peter Klepec je nehal piskati, sicer pa nič, ni se bal. Niti z očesom ni trenil, le smehljaj se je.

Vaščani so bili že čisto blizu. Skoraj bi ga bil zadel prvi kolec, tedaj šele se je dvignil. Zgrabil je jelšo, v katere senci je prej sedel, in jo je izruval. Dvignil jo je nad glavo, da je zašumela, a ni udaril po ljudeh, le zamahnil je z njo pred seboj. Naredila je tak veter, da so vaščani pocepali po tleh.

Ko so Osličani videli pri pastirju tako moč, kot je niso pričakovali, so se hudo prestrašili. Pobrali so se in tekli nazaj v vas. Spredaj ženske, a za njimi moške. Pometali so od sebe kolce, veje in orodje, da bi jih laže dohajale pete.

Peter Klepec je tekel za njimi in se jim smejal. V rokah je vihtel košato jelšo in delal tak veter, da je zdaj pa zdaj kateri zletel na nos. Bežali so tako naglo, da jih Peter Klepec kmalu ni mogel več dohajati. Tedaj je del jelšo na ramo in počasi odšel za njimi.

Dospel je v vas; ta je bila kakor izumrla. Ne človeka ne psa ni bilo na cesti. Vsa vrata so bila zaprta in zapahnjena. Petra Klepca so se tako bali, da se nihče ni upal gledati skozi okna.

Ta pa je z jelšo na ramenu moško koračil med hišami. Ni se ozrl ne na desno ne na levo, šel je naravnost h kmetu, pri katerem je služil.

Potrkal je na vrata. Nihče se mu ni oglasil. Potrkal je v drugo, to pot pa tako močno, da se je zamajala hiša.

»Kdo je?« se je oglasil gospodar.
»Jaz, Peter Klepec. Odprite!«

»Pojdi, kamor ti drago! Ne maram te več za pastirja.«

»Ha!« se je zasmejal Peter Klepec. »Saj tudi jaz nočem več biti za pastirja. To sem vam hotel povedati. A dajte mi plačo! Prej se ne ganem od tod.«

Gospodar mu je porinil tolar skozi špranjo v vratih.

»Tu imaš! Zdaj pa hodi, zbogom!«

»Preveč,« je rekel Klepec. »Samo pol tolarja ste mi dolžni.«

»Le obdrži si celega! In ne pridi mi več pred oči.«

Peter Klepec je vzel tolar in odšel k materi, v kočjo pod gozdom.

(Se nadaljuje.)

Mara J. Tavčarjeva

KDO JE ...

*»Kdo pa je le tisti dečko,
ki že nosi grehov polno vrečko?»*

*Kdo le vsepovsod nagaja
žvižga, skače in razgraja?*

*Kdo je lizal marmelado,
kdo dal v žep je čokolado?*

*Kdo skrivaj se v kot je vsedel
in potičko sam pojedel?*

*Kdo se joka, grdo gleda,
če pokara ga soseda?*

*Kdo potepa se okoli
in zvečer nič več ne moli?*

Anton Debeljak

Ignacij Hladnik

O dečku, ki ni maral vročine

Moj bližnji rojak France Hladnik se je prismejal na okrogli svet pri Beli vodi na Dolenjskem. Ker je bil nadarjen dečko, ga je njegova babica poslala na svoje stroške v Ljubljano, da bi hodil v trgovsko šolo.

Ko je odrasel, se je oženil z Amalijo Mrzlikarjevo, rojeno nekje na Gorenjskem, menda pod mrzlim Stolom. Po nekih znancih sta novoporočenca vzela v najem skromno kavarno v Studenčanih, tam do li v Bosni ponosni. Poleg tega se je France bavil z vrtnarstvom. Da je gojitev drevja potrebna, je šaljivo in šegavo dopovedoval svoji ženi s temle pregovorom:

Jablane, hruške in druge cepine
cepi v mladosti za stare škrbine.

V Bosni ponosni sta dobila sina, ki sta ga dala krstiti na ime Ognjeslav ali po latinsko Ignacij. Spočetka je bil Nacelj kako leto kobacelj, to se pravi, da je lazil po četrerici, kakor delajo skraja vsi, ki imajo usta pod nosom.

Tedaj je nanoslo, da sta naša dva zakonca zvedela v Ljubljani za gostilno, ki bi se prepustila tujim rokam. Pomenivši se z lastnikom, so udarili tiptop! in kupčija je bila sklenjena.

Lukatatija je potegnil našo troperesno deteljico iz Bosne ponosne čez dolge poljane v belo Ljubljano. Hudo je hropel in sopol železni konj, zlasti ker je bil v vozu Nacelj, nekdanji kobacelj, sedaj že tolikšen dolgin, da je imel noge do tal in še malo po tleh — kadar je hodil. Če pa je Nacelj sedel na železniški klopi, mu je po zraku bingljala enajstica, kakor pravijo nekateri frkolini v Blatni vasi nogam.

V beli Ljubljani so se nastanili »Pri litru«, kjer je vrla mamica Amalija dajala lačnim gostom jesti, oče France pa žejnim piti, seveda za ženek in cvenk. Oba pa sta dajala porednemu sinu včasih po zadnji plati, seveda brezplačno. Ploskanje, tleskanje po njegovih hlačicah je odmevalo skozi sobe, kadar je le preveč po svoji bistri glavici uganjal burke ali šale.

Deček je bil odprte glave, pa ne samo takrat, kadar je v zaspanosti zehal. Če se je le količkaj dalo, je rad očeta in mater izpraševal o vseh mogočih rečeh. »Ali moremo luno pojesti kakor pomarančo?« ga je mikalo zvedeti.

»Pusti me v miru! Ali ne moreš kaj pametnega vprašati?«

»Očka, kdaj pa je Mrtvo morje umrlo?«

»Da bi te koklja brcnila!«

Družina je bila nemirne krvi. Preselili so se v trgovsko podjetje na Viču, čez malo časa pa nazaj v Ljubljano, kjer so odprli zajtrkovalnico, pozneje razširjeno v kavarno in gostilno. Nad poslovnimi prostori so v prvem nadstropju imeli obsežno stanovanje, tako da so veliko sobo oddali angleški učenjakinji Miss Carefullovi, nastanjeni že več let v beli prestolnici. Ta je dajala otrokom potuho, kadar jih je očka Hladnik miril. Rekla je: »Pustite jih, naj skačejo! Mladina se mora izdivjati.« Kadar nje ni bilo poleg in je kateri od mrgolinov drugega drezal, je oče posvaril: »Že spet obresti iščeš?« kar pomeni na Dolenjskem: Ali zopet nagajaš? Ko je mati nekdanj pošteno iztepla prah Ognjeslavu iz oblečenih hlač, ker je »obresti iskal« in parkrat sunil sestrico, je modrijanček kasneje dejal očetu: »Mama dela kakor v posojilnici. Še obresti daje.«

Kaj rad je poslušal uganke, pa tudi sam jih je dosti znal. Nekdanj sem bil pri njih na obisku pa me je presenetil: »Gospod, kaj je to: bolj

ko jo vlečeš, krajša je?« Iz zadrege me je rešil njegov oče, ki mi je skrivaj pokazal cigareto.

Večjo srečo sem imel s prirodopisno zastavico, ki se glasi: »Kaj vstopi z nogami in odleti s krili?« Hitro se mi je posvetilo, da mora to biti metulj.

Kakor je bil nadarjen, vendar Nace ni kaj imenitno uspeval v osnovnih razredih. Naglo se je naučil, naglo pozabil: kakor dobljeno, tako zgubljeno. Vrh tega ga je motil pogostni hrup, kakršen vlada v javnih prostorih, kavarnah, pivnicah. Razdražljiv je postal, posebno vročine ni prenašal. To je sprevidel oče, ko je poleti fantiča vzel na svoj rojstni dom pri Beli vodi, odkoder so potem še z nekimi sorodniki peščili proti Reki. Romali so čez Gerovo, skozi ubožne, kamenite kraje. Počasu po Krasu! veli stara poslovica. Saj urno se tudi ni moglo. Ognjeslav bi se bil rad odrekel sončni pripeki in svojemu krstnemu imenu ter dal prednost svojemu priimku, ki je tako mi-kavno spominjal na hladno senco. Spotoma je zastokal:

Oj sonce pekoče,
veš, meni je vroče,
tako se mi hoče
hladnoče in moče.
Pa lenart me jaše,
oj mene in moje mejaše ...

Kje pač je pobral te verze? In ali je vedel, da »lenart me jaše« govoriijo ponekod za »lenoba me premaguje?« Najsi bo tako ali tako. Brž ko so prispeli ali boljše: prisopeli na Sušak, se je mladi letoviščar počutil tako slabo, da je moral oče kar hitro s prvim vlakom nazaj z vso zastavno družbico.

Pozimi se je naš jari junak še nekako učil. Toda proti poletju ga je vedno in redno »lenart jahal«, tako da je navzlic izraziti darovitosti padel v prvem razredu realne gimnazije za leto dni. Spričo tega so doma sklenili, da ga pošljejo jeseni v Kranj k materinim sorodnikom. Ondi se bolje počuti in bolje zdeluje šolo. So pač planine bliže, mrzle planine, njegove drage prijateljice. Upajmo, da bo iz njega kdaj še dober občan, vsaj tako slaven kakor njegov stari stric, ki je bil dekan in slovenski pisatelj.

Vida Tauferjeva

Prisega 9. oktobra 1939.

Slovenec:

*Na Oplencu je vse mirno,
tiho sanja mrtvi kralj;
vso ljubezen neizmerno,
je za svoje ljudstvo dal.*

Hrvat:

*Kdor svobodo ljudstva ljubi,
čuva dragoceni vir,
izpostavlja se pogubi,
sam žrtvuje se za mir.*

Srb:

*Tišje, bratje, govorimo,
še je v naših prsih moč.
V mislih h grobu se sklonimo,
ni ga še zastrla noč.*

Slovenec:

*V težkih časih zdaj živimo,
človek ni človeku brat,
s kruto silo se borimo
proti njemu mnogokrat.*

Hrvat:

*Srčnosti nam primanjkuje,
naša srca so ko kamen,
vse preveč nam gospoduje
divjega sovraštva plamen.*

Srb:

*Bratje, roke položimo,
vsi prisezimo na glas:
»Mrtvi kralj, dokler živimo,
le Tvoj duh bo vodil nas.«*

Anton Ingolič

Nabiralci mravljinčjih jajc

Ilustriral Anton Žnideršič

Pred leti sem se lepega julijskega dne brezskrbno vzpenjal proti Klop-nemu vrhu, ki leži nekako sredi Pohorja. Vse naokoli se je širil gozd in pel svojo skrivnostno pesem, ki je ni motila ne sekira in ne žaga. Nikogar ni bilo videti in slišati daleč naokoli. Nenadoma pa se zdrznem. Izza debele smreke stopi predme postaven fant z velikim košem na rami in rešetom v rokah. Nehote sem se mu umaknil. A neznanec je snel klobuk, pozdravil in ponižno poprosil:

»Gospod, ali imate kako cigareto?«

Nagovoril me je tako ljubeznivo, da mi je pri priči minil strah, obstal sem in mu dal, česar si je želel. Tedaj sem šele opazil, da mu po obrazu, rokah in obleki lazijo prave procesije mravelj. Nehote sem se spet umaknil in vzkliknil:

»Kaj pa nosite v košu?«

Nagovorjeni si je prižgal cigareto, se nasmehnil in spregovoril:

»Mravljinčja jajca nabiram! Ni drugega zaslužka!«

Ogledal sem si ga natančneje. Neznanec pa je postavil koš predme. Oprezno sem se mu približal. Tedaj sem opazil v košu vrečo, polno mravelj in kot droben ječmen velikih belih mravljinčjih jajc.

»Kako pa jih nabirate?« sem vprašal radoveden.

Fant, vesel, da se zanimam za njegov posel, je ročno zavijtel koš nazaj na rame in me povabil s seboj:

»Pridite z menoj, pa boste videli!«

Medtem ko sva stikala za mravljiščem, mi je pripovedoval, da je drvar, a da je to leto s podiranjem slabo, ker les nikamor ne gre, zaradi tega se že od Petrovega preživlja in se bo še do Velikega Šmarna, ko je za pobiranje jajc primeren čas, preživljal s tem poslom, ki pa ni prav nič prijeten in ki ga navadno opravljajo ostareli in onemogli drvarji. Doma je onstran Klopnega vrha, tri ure od tod; že ves dopoldne stika po mravljiščih. Doma je še šest bratov in sester, ki so vsi mlajši, oče pa je odšel v Bosno iskat boljšega zaslužka, a do zdaj jim ni poslal še ničesar, zato mora Matevž, tako je bilo fantu ime, skrbeti za dom. V tem sva prišla do velikega mravljišča.

»Zdaj pa glejte!« je zaklical, postavil na tla koš in rešeto; z nekakšno veliko kuhalnico pa je razbrskal mravljišče. Mravlje so jele tekati sem in tja in segati v strahu po jajcih, to je po bubah, iz katerih bi se čez nekaj dni izlegle mlade mravlje. Hotele so jih skriti pred sovražnikom. A bilo je prepozno. Matevž je spretno zasadil kuhalnico baš tja, kjer je bilo največ jajc, in jih vsipal v rešeto. Potem je segel še nekajkrat, seveda je odnesel z jajci tudi mravlje, smrekove iglice in smeti. Ko je bilo rešeto skoraj polno, ga je prijel z obema rokama in začel ščititi. Šele zdaj sem opazil, da ima zvezani dve rešeti, drugo vrh druge, zgornje je bilo redkejše, spodnje pa gostejše. Ko so jajca in z njimi večina mravelj padle v spodnje rešeto in je na zgornjem ostalo le smetje, ju je odprl in vsipal jajca z mravljami vred v vrečo. Tu je bilo šele živahno. Mravlje so krčevito stiskale k sebi bube in skušale pobegniti s svojim dragocenim bremenom. Matevž pa je že zavezal vrečo. Le poedinim, a brez bube, se je posrečilo, da so se izmuznile skozi vrečo in neusmiljeno spuščale svojo jedko kilino v Matevževo kožo.

»Hude so, hude!« se jih je otresal. »Poglejte, kako so me že zgrizle!«

Roke je imel črne in vse mehurjaste, a po obrazu je bil poln mozolov.

»Ali nič ne peče?«

»Pa še kako! Prve dni človek komaj zdrži. Peče in boli, da bi kričal. A zdaj je že nekoliko bolje, ker sem že poln mravljinčne kisline. Samo lažijo še po meni, to pa ni tako hudo!«

Njegov posel me je čedalje bolj zanimal, zato sem opustil svojo pot k planinski koči in sem rajši šel z njim. Preden je zapustil razdejano mravljišče, ga je s kuhalnico spet lepo popravil, da ne bodo imele mravlje preveč posla s popravljanjem svojega bivališča in se bodo lahko bolj posvetile preostalemu mlademu zarodu.

»Čez tri, štiri dni bo spet obilo jajc, seveda, če jih ne bo kdo pred menoj pobral!« mi je razložil Matevž.

Ta dan, kakor mi je potem zaupal, je sploh slabo, ker je nekdo že hodil tod. Že ves dopoldan nabira, pa še nima več kakor pol vreče. Pošteno je že lačen. S seboj si ni mogel ničesar vzeti, ker mravlje pridejo v žepe in napravijo s svojo kislino neužitno vse, kar bi si vzel s seboj. Ponudil sem mu kos kruha in sira. Slastno se je lotil obojega, a moral je paziti, da ni pohrustal še kakšne mravlje, ki so takoj zavohale dobro jed. Obiskala sva še nekaj mravljišč, nato sva se spustila v klanec.

»Zdaj greva k lajtrgi!« mi je dejal, oprezno stopajoč po strmini s svojim težkim, živim bremenom.

Kmalu sva bila tam. Lajtrga je majhen, raven prostor, obdan z jarkom, v katerem stoji voda. Na najbližji konec je vsul mravlje in jajca. Seveda so mravlje takoj popadle vsaka svojo bubo, da bi pobegnile iz ujetništva in rešile še zarod. Toda, joj! Niso prišle daleč! Voda jim je zastavila pot! Stekle so sicer na drugo stran, a spet voda! Zbegane so se poganjale sem in tja, a rešitve ni bilo. Medtem je Matevž postavil na sredo lajtrge nekaj smrekovih vejic v obliki piramide. Mravlje so se takoj pognale proti njim, misleč, da bodo bube tam na varnem. Odložile so jih sredi pod

vejice in se vrnile po druge. No, hvala Bogu, vsaj zarod bodo rešile, so si mislile. Matevž pa je pridno brodil po kupu, da so prišla na plan vsa jajca in so jih mravlje do poslednjega odnesle v navidezno mravljišče. Že je pripravljaj junaškim reševalkam poslednje razočaranje. Onkraj jarka je na približno meter visokih štirih kolih napel precej veliko ponjavo in zakuril pod njo s suhim dračjem. Ko se mu je zdela ponjava dovolj vroča in ogenj dovolj velik, je šel po jajca in jih z mravljami vred znosil na ponjavo, pod katero je veselo plapolal precejšen plamen.

»Vendar ne boste živih zažgali! To je že preveč!« sem ogorčen vzkliknil in pristopil, da bi mu zabranil tolikšno trpinčenje ubogih živalc.

»Nobeni se ne bo zgodilo nič hudega! Poglejte!« mi je dejal Matevž pomirljivo, vzel palico, na kateri je bila privezana dober pedenj dolga cunjja, in začel z njo »božati« jajca. Mravlje se sprva niso zmenile za cunjjo. Toda ko jim je postajalo le prevroče, so poiskale zavetišče na njej. Ko jih je bila cunjja polna, jih je stresel na tla. Nemudoma so jo popihale v gozd, še ozreti se niso utegnile. Tako so ostala na ponjavi naposled samo še jajca! Niti ena sama mravlja ni poginila!

»No vidite,« se mi je smejal, »mi mravljinjaki nismo divjaki. Mravelj ne pokončujemo, v jajcih pa še ni življenja, kakor ga ni v kokošnjih, ki jih tudi vi jemljete izpod kokoši in celo jeste.«

Nekaj resnice je bilo v njegovih besedah, vendar se nisem mogel sprijazniti z njegovim poslom; saj iz bub bi vendar že čez nekaj dni prilezle mravlje, od kokošnjega jajca do piščeta pa je pot precej daljša.

Naposled je posušil vsa jajca. Za precej veliko košaro jih je bilo.

»In zdaj?«

»Zdaj jih bo treba še nekoliko dni sušiti na soncu ali doma na peči. A glavno je opravljeno. Najteže je prvo sušenje. Preveč vročine škoduje, ker postanejo rumena,

premalo pa še bolj, ker bi začela gniti. Ko so popolnoma suha, jih bom odnesel trgovcu v dolino, ki jih prodaja onim, ki imajo ptice pevke, ali pa lovcem, da krmijo z njimi mlade fazane!»

V tem se je začel spletati mrak med smrekami. Ker nisem znal poti do planinske kočice, me je mravljinjak povabil s seboj v svojo kolibo. Ta je stala na drugi strani hudournika pod mogočno smreko. Napravljena je bila iz smrekovega lubja in krajnikov in seveda sila skromna. Prav za prav je bila to samo streha in nič drugega. No, bolje bo, kakor spati na prostem, sem si mislil. Sedel sem pred kolibo, da bi povečerjal, Matevž pa je zanetil ogenj in si skuhal koruzne žgance. Medtem mi je pripovedoval, da je že ves teden zdoma. Šele čez dva dni bo odšel in odnesel tudi jajca. Toliko bo dobil zanje, da mu bo prišlo dnevno na dva kovača in mogoče še kak dinar, za kilogram bo namreč dobil osmenajst do dvajset dinarjev.

»Malo je!« sem se zavzel. »In takšno neprijetno delo!«

»A kaj hočem! Letos ni mogoče dobiti drugega posla. Že več let ni bilo tako slabo! O, koliko rajši bi podiral!«

Po večerji sva legla. Toda nisem mogel zaspati, mravlje so lazile po meni in me grizle, da sem se venomer preobračal. Moj tovariš pa je spal ko ubit, čeprav je bil poln mravelj. Vstal sem in odšel pred kolibo. Tu sem pričakal jutra. V prvem svitu sem se odpravil dalje; Matevž pa je zadel na rame koš, v levico vzel rešeto, v desnico kuhalnico in jo mahnil na drugo stran, kjer je upal, da bo boljša bera.

Ko sem letos hodil spet tam okrog, me je zvalo glasno govorenje s poti k drvarjem. Kako sem se začudil, ko sem spoznal med njimi Matevža.

»Kaj pa mravlje in njihova jajca?« sem ga vprašal smeje.

»Naj živijo v miru! Sem jim tako napravil že dovolj škode. Zdaj imam boljši posel. Že od pomladi podiramo!«

Ko sem ostal dalje časa pri njih, sem spoznal tudi Matevževega očeta in mlajšega brata, ki sta oba podirala, in zvedel, da je zdaj pobiranje mravljinčjih jajc strogo prepovedano, ker so mravlje za gozdove zelo koristne; uničujejo namreč žuželke, ki delajo škodo na drevesih. Zdaj pobira mravljinčja jajca le še kak starček, a še ta naskrivaj.

Anica Černejeva

Jabolko

»Kdaj ste dozorela,
jabolka debela,
jabolka okrogla?
Kdaj ste letos mogla?«

»Dolgo smo visela,
malo smo se grela.
Dežek nas je motil,
mraz nas je zalotil
ob poletni meji
še na polni veji,
še ob polni rasti.
Sinek, ne nas krasti!«

Kaj je doživel Travka

Po S. Rozanovu priredil Emil Smasek — Ilustriral L. Perko

7. TRAVKA SE JE IZGUBIL.

Oče je kupil vozne listke in se vrnil tja, kjer je pustil Travka. Smuči so ležale na tleh, dečka pa — ni bilo nikjer. Oče se je zelo prestrašil. Gledal je na vse strani, potem je stopil na mizico za prtljago pri blagajni, da bi bolje videl, in glasno zaklical: „Travka, Travka!“

Nekateri potniki so se obrnili in se smejali. Debel železničar v modri obleki je prišel. Na prsih je imel svetlo pločevinasto ploščo z napisom

VRATAR

Stopil je k očetu in mu rekel:

„Na mizico ne smete stopati! Pojdite takoj dol!“

„Moj sinček je izginil in gledam, kje je. Tako majhen je. Pet let je star. Desni palec ima obvezan in usta umazana od tintnega svinčnika. Ali ste ga videli?“

„Ne, nisem ga videl“, je odgovoril vratar. „Toda na mizici ne smete stati.“ Obrnil se je in šel proti vhodu. Oče je šel tik za njim.

8. OČE IŠČE TRAVKO.

Tedaj je prisopihal dolg vlak na postajo. Oče je tekkel k izhodu. Mnogo ljudi je izstopilo. Nekateri so nosili kovčege in rumene pletene košare, drugi vreče in cule. Oče je vpraševal potnike, stražnike in železničarje, če so videli Travko. Nihče

ga ni videl. Potem je ustavljal dečke, pa tudi deklice in jim gledal v obraz, toda Travke ni bilo nikjer.

Zato se je vrnil k blagajni, kjer je kupil prej vozne listke. Na mestu, kjer je pustil Travko, ni bilo niti dečka niti smuči.

„Mogoče se je odpeljal,“ je pomislil in še enkrat tekkel k izhodu. Hotel je iti skozi vrata, toda železničar ga je ustavil. Oče mu je povedal, da se mu je izgubil sinček, in železničar ga je pustil pogledati skozi vrata.

Travke — ni bilo nikjer.

9. OČE POŠLJE BRZOJAVKO.

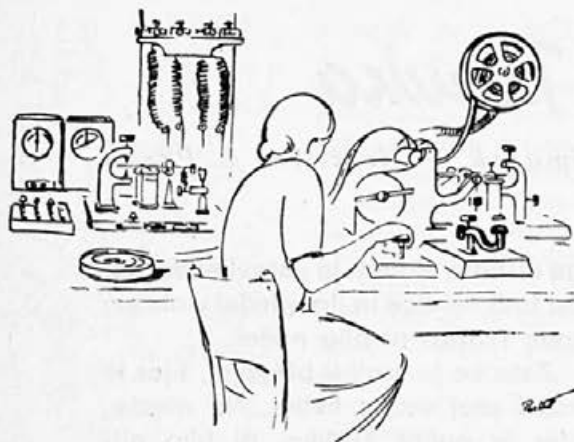
„Gotovo se je odpeljal,“ je mislil oče. „Moram hitro poslati brzojavko. Tekel je na pošto, ki stoji tik pri kolodvoru. Stopil je k okencu, nad katerim je bil napis

TELEGRAF — TELEFON

Za okencem je sedela uradnica. Oče ji je rekel, da bi rad odposlal telegram. Ona mu je dala list papirja, na katerem je bilo natisnjeno z velikimi črkami BRZOJAVKA. Oče je napisal na ta list papirja:

Postajenačelnik
Kranj

Ob duanajstih se slučajno odpeljal deček. Vrnite ga staršem. Odgovorite na kolodvorsko pošto.

Potem je še napisal svoje ime in dal list uradnici. Plačal je 12 dinarjev, za vsako besedo 70 par. Gledal je skozi okence, kako uradnica-telegrafistka odpošilja brzojavko.

Šla je k mali mizici, na kateri je stalo neko kolesce in na tem je bil navit ozek trak papirja. Poleg kolesca so bile okrogle kovinaste škatlice in mala ročica iz medi z lesenim gumbom. Telegrafistka je prijela za ta gumb in začela z njim trkati: cik, cik, cik — ciiiik — cik, cik — cik — cik, ci.....

10. BRZOJAVKA JE ODŠLA.

Električni tok, ki je prišel iz elektrarne, ni mogel v telegrafski stroj preden ni uradnica-telegrafistka šla k mizici. Čakal je pri gumbu. Vsakikrat, kadar je uradnica pritisnila na gumb - cik -, je imel električni tok prosto pot in je šel v telegrafski stroj. Tekel je skozi telegrafski stroj in letel naglo po žicah, ki so napete poleg železniške proge, v Kranj. Letel je hitreje od vlaka, hitreje od avtomobila, od aeroplana, še hitreje kakor veter.

Na pošti v Kranju je sedela druga uradnica pri prav takem telegraf-

skem stroju. Pred njo se je začel na kolescu premikati papirnati trak. Na njem so bile pike in črte. Električna sila, ki je pritekla po žicah iz Ljubljane, je pritiskala na majhno pero in to je pisalo na trak pike in črte.

Kadar je uradnica v Ljubljani kratko pritisnila na gumb -cik-, je napisalo pero v Kranju piko. Kadar je dalj časa pritisnila -ciiiik-, je napisalo pero črto.

Telegrafisti imajo svojo abecedo. Pika in črta pomeni črko A, črta in tri pike pomeni črko B. In tako je vsaka črka sestavljena iz pik in črt.

Uradnica v Kranju je gledala na papirnati trak in prepisovala iz črt in pik na navaden papir:

*Postajenačelnik
Kranj*

*Ob dvanajstih se slučajno odpeljal
deček. Vnite ga staršem. Odgovorite na
kolodvorsko pošto.*

Peter Miklavčina.

Uradnica je pozvonila. V sobo je prišel pismonoša, ki raznaša telegrame. Dala mu je brzojavko za postajenačelnika.

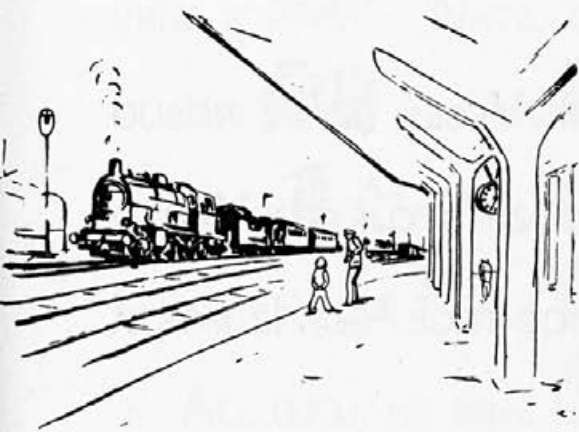
Pismonoša je vzel telegram in šel na dvorišče. Tam je imel spravljeno kolo. Sedel je nanj in se odpeljal na postajo, da odda brzojavko postajenačelniku.

11. KAJ SE JE ZGODILO S TRAVKO?

Ko je vlak odpeljal in je Travka ostal sam, je bil žalosten. Mislil je: „Očka se je najbrž odpeljal in jaz sem tu sam. Toda ne, to ne

more biti! Tega očka nikoli ne bi storil!"

Medtem je postajenačelnik stopil k Travki in ga vprašal: „Poslušaj, fantek, ali si se izgubil? Tako majčken in sam!"

Travka se je nenadoma čutil odraslega. Vtaknil je roke v žep in važno odgovoril:

„Jaz nisem več čisto majhen, jaz sem že srednji. Očka me je vzel s seboj na smučanje in se je izgubil.“

Postajenačelnik je izbulil oči, dvignil obrvi in se sklonil k dečku,

tako da je bil oddaleč videti kakor vprašaj.

„Kdo se je izgubil?“

„Moj očka.“

Postajenačelnik se je dobrodušno nasmehnil in rekel:

„No, ga bomo že našli.“ Prijel je dečka za roko in ga peljal k vratom, kjer je napis „IZHOD PREPOVEDAN“. Šla sta po hodniku do vratarja.

12. TRAVKA HOČE BITI SAMOSTOJEN.

Travki se je zdelo imenitno, da ga pelje tako važna oseba. Sklenil je, da se bo vedel kakor odrasli. Želel je celo, da očeta zelo dolgo ne bi našli.

Šla sta mimo vratarja k blagajnam. Travka je spoznal mesto, kjer je stal s smučmi. Pogledal je na uro. Veliki kazalec je skakal kakor prej. Bližal se je številki 6. Mali kazalec pa je bil nekje med 12 in 1.

Pri steni pa ni bilo niti očeta niti smuči.

(Se nadaljuje.)

Danica Gruden

PO GOBE

Rosa — kapljice —
kot solzice na pajčevini;
žarki jutranji —
kot božajoči spomini.
Tih in mračen gozd —
kot neizmerna je skrivnost.
»Kje neki se goba skriva«,
mi iščejo oči.
»Morda se v strahu

še skriva v mahu,
morda v grmu tiči?
Glej, glej, pod smreko
jurček kaže novo obleko,
a lisička
je rumena lička
v kelih zakročila,
tačka pa medvedja
kaže svoja šila.«

LUKEC IN VINO

V JE ŽE ZRELO, VESELI NOSIJO
NA HRBTU IN PRED ŽE STOJI . VANJO
STRESEJO, . IZ STISKALNICE TEČE . IZ MOŠTA
NASTANE .

TUDI JE V . POL TLAČI V , POL GA
MEČE V . KO JE POLNA, , REČE SVOJIM .

„JAZ BOM SAM NAPRAVIL!“

IN TLAČI S . KO STEČE IZ VES SOK, GA
IZ PRELIJE V . VSI POKUSIJO:

„TO PA NI !“ REČE NEKI .

 POGLEDA IZPOD IN ODGOVORI:

„ ŠE NI. NAJPREJ MORA V , TAM POSTANE

! ČAKAJTE!“

IN ODNESE V . TAM IZLIJE IZ ,

POSTAVI POD IN GA NAPOLNI Z . NATO SE

VRNE K : „NATE, ZDAJ JE ŽE POSTALO!“

VSI PIJEJO IN KIMAJO Z : „RES JE ! TALE

 JE RES . V VSEJ GA NI ENAKEGA.“

IN IZPIJEJO IZ VSE .

ALI, OJOJ, NE MINE IN ŽE VSI NA TLEH.

ZA SE DRŽE IN V JIM STRAŠNO KAKOR PRI

 V VAŠKI .

DEČEK IN JEŽEK

TAM PISANO JE POLJE,
SRED POLJA JEŽ POSEDA;
PA BRUNDA DOBRE VOLJE
IN V SONCE ZLATO GLEDA.

H GRICKU DEČEK TEČE,
DEČEK JEŽKU REČE:
»POJDI Z MANO K HISI,
»TAM BOŠ HRUSTAL MIŠI!«

JEŽEK SE ZASMEJE:
»KAJ NAJ JAZ PRI HISI?
TU SO POLJSKE MIŠI,
TU ME SONCEK GREJE!«

»Otroci, tudi letos ne pozabite na nas!«

Tako vam kličejo vsi tisti vaši tovariši in tovarišice od naše severne meje in s Kočevskega, za katere ste med lanskim šolskim letom tako pridno zbirali zvezke in druge šolske reči, deklice pa tudi tople jopice in nogavice za zimo. Gotovo se še spomnite na pisma, polna hvaležnosti, ki so vam jih pisali. Mnogi med onimi, ki so pomagali zbirati darila za te naše male in uboge bratce in sestrice, so med počitnicami obiskali njihove domove in kočice. Nekateri so celo kar ves mesec taborili med njimi pa jim pomagali pri delu. Ti taborniki sedaj pripovedujejo, kako veseli so bili otroci vseh vaših pisem in daril, ki ste jim jih poslali lansko leto, pa kako ponosni so na to, da imajo prijatelje celo v lepi Ljubljani in drugih mestih.

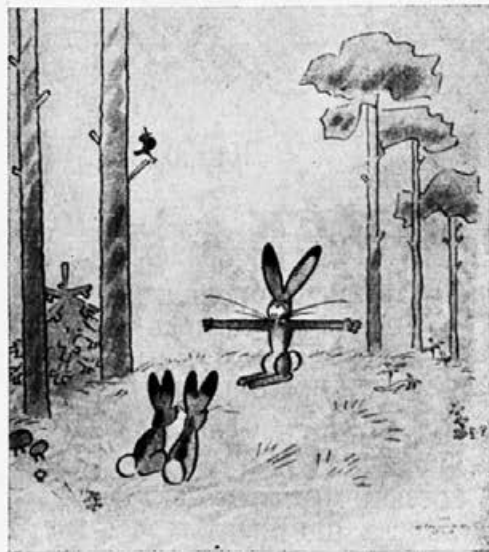
Saj so bila vaša darila res lepa, toda zadostovala so le za prvo silo. A uboštvo je preveliko, da bi jih mo-

gli letos kar zapustiti. Sklenili ste z njimi in z njihovimi mamicami trajno prijateljstvo. Prijatelj in brata po posebno tedaj ne smemo zapustiti, kadar je v sili in potrebi. Potreba vaših prijateljev bo letos morebiti še večja kot je bila lansko leto. Živimo v težkih časih, ko se moramo posebno skleniti med seboj in pomagati drug drugemu.

Sedaj, ko imate sami že vse lepo urejeno: ko imate snažne ali pa celo čisto nove knjige, nove zvezke, svinčnike, barvice, pa čedno obleko in obutev — ko se veselite vsega tega, pa pomislite malo na tiste tovariše, ki niso raztrgani in bosji samo sedaj, ko je še toplo, ampak bodo ostali brez čevljev kar vso zimo. Saj se spomnite, ko so vam lansko leto pisali, da morajo vso zimo zanemarjati šolo, ker nimajo čevljev. Ali morete z mirnim srcem misliti nanje, ne da bi jim pomagali po svojih močeh?

Tudi letos bo zbirala na vaši šoli katera od vaših učiteljic darila za te otroke. Ne bodite gluhi za njene besede, marveč darujte, kar morete pogrešati!

LAŽNIVI ZAJČEK KLJUKEC

ZAJČEK KLJUKEC JE PREPLAŠEN PRIBEŽAL S POLJA.

»KJE PA SI BIL?« STA VPRASALA NJEGOVA BRATCA.

»JOJ, JOJ!« ZASTOKA KLJUKEC. »SREČAL SEM LOVCA. POMERIL JE S PUSKO. REKLO JE — BUM — IN TAKALE KROGLA JE LETELA PROTI MENI. PRAV ZARES — TAKALE!«

»PA TE NI ZADELA?« SE ČUDITA BRATCA.

»NAK!« SE POBAHA KLJUKEC. »BEŽAL SEM TAKO HITRO, DA ME NI VJELA!«

»HIHIHI!« SE ZASMEJE PTIČEK NA VEJI. »SAJ NI RES! TA ZAJČEK JE LAŽNIVI KLJUKEC. LOVEC NI BIL LOVEC, AMPAK TISTI MIHEC, KI VSEM NAGAJA. IN KROGLA NI BILA KROGLA, AMPAK DEBELA REPA, KI JO JE MIHEC ZA KLJUKCEM ZAGNAL!«

Voda, voda!

Gotovo ste že opazili na zemljevidu, da leži Dobrépoljsko - struška dolina tam od Grosuplja na ribniško stran. Od te, približno 15 km dolge doline, se proti jugovzhodu razprostira Suha Krajina. Po vsej dolini ni na površju nobene tekoče vode, niti živega izvirka. Rašica izgine pod zemljo že v začetku doline v Ponikvah. Skrajni konec doline do Struge. Tu opazite, ko najhuje vladajo pasji dnevi, čolne pod kozolci. Smešno kaj: čolne, pa 3 ure daleč nobene vode! Da, čudno to izgleda, vendar so tukaj čolni iz potrebe. Tod namreč ni samo mnogo premalo vode, marveč tudi mnogo preveč. Premalo splošno čez leto, preveč ob vsakem dolgotrajnem deževju. Tedaj se vali po dolini široka reka in je struški konec za nekaj tednov izpremenjen v jezero. Voda tako hitro naraste, da so čolni edina rešitev.

Pravijo, da je tukaj včasih bilo drugače. Rašica se ni izgubljala v Ponikovskih logih, tekla je v mnogoterih ovinkih čez vso dolino in so jo požrli šele požiralniki v Strugah. Da je bilo to res, pričajo sledovi nekdanje struge. Kdaj se je tukajšnji svet prekucnil in kdaj so začela Rašico požirati »usta« v Ponikvah, ne ve nihče; tudi najstarejši zapiski ne vedo tega. Ostala sta le v ljudstvu oddaljen spomin in sporočilo, da je Bog za kazen odvzel Dobrépoljcem vodo. Ti presneti takratni Dobrépoljci so bili prevzetni. Norčevali so se iz pravih Krajincev, ki žive na nekoliko višji Tisovsko-ambruški planoti, zaradi njihove suše. Ob deževju pa so bili nejevoljni in polni očitkov do Boga, če je njihova voda le malo pogazila travico na bregovih. Stvarnik je vse to prenašal, vendar ga je pa nekdanj le preveč razdražilo. Dobrépoljci so namreč v svoji prevzetnosti pozabili tudi na božje dneve. Hodili so prat prejo v petek in svetek. Zaradi tega jim je Bog Rašico skrnil pod zemljo. Niso se spametovali,

marveč so se le hudovali in brž staknili, da je voda še kolikor toliko pri rokah v veliki Podpeški jami. So pa vanjo hodili prat prejo, dokler jih Bog ni spet trdo opomnil. Kriviško babo, ki je na kljub šla prat prejo celo na sveto noč, je izpremenil v kapnik v hipu, ko je prvič pomočila prejo in jo zavihtela. Še danes jo vidite v Podpeški jami na desnem koncu ob Biču. Po tej očitni kazni so se tudi ostali ustrašili in se spravili z Bogom. Vendar, kar je Bog napravil, ni več izpremenil. Od takrat je pri nas premalo in preveč vode.

Toliko ve pripovedka. Poglejmo si čas, ko je vode preveč. Znanstveniki pravijo, da je naša dolina kraško polje, podobno ustvarjeno kot Cerkniško jezero. Le da je ono redno vsako leto popolnoma poplavljeno, naša dolina pa je redno poplavljena le v manjšem obsegu, to je ob trajnem deževju; na nedoločena razdobja pa tako preplavljena, da je za vse živo strah in groza. V zadnjem času so bile take katastrofe septembra 1933. in maja ter junija letos.

Od kod pride toliko vode? Ob dolgotrajnem deževju zdrvi prehitro vsa voda jugovzhodnih pobočij gora okoli Mokreca, pa vsega grebena tja do Lužarskih bregov v pritoke Rašice, ki neverjetno hitro naraste. Na potih v dolino se rušijo vsi dosegljivi predmeti in s temi ruševinami se kaj hitro zamašijo požiralniki. Rašica si poišče staro strugo, ki se vije, kakor sem že omenil, čez vso dolino. Istočasno se zbude tudi puhavke. To so brezna, na-

vadno ležeča kakšen meter nad višino ravnine in ki segajo prav do podzemnih vodnih shramb in tokov. Po ustroju so izhodi nekakšnih velikanskih občujočih posod. Ko se ogromni, neznani, podzemski prostori prenapolnijo, začno puhavke bruhati vodo, ki se takoj združi z ono iz Rašice.

Največja je puhavka med Podpečjo in Podgoro ravno nasproti Bruhanje vasi. Mnogo vode pride tudi iz podzemskih jam. Prej omenjena Podpeška jama požira svojo vodo po navadi v Biču, ko pa je vode preveč, je Bič ne more več sprejeti in pridrvi naravnost v sredo Podpeči, ki stoji tik pred jamo.

Posebno živo mi je v spominu poplava iz leta 1933. Deževalo je nekaj dni zdržema. Že drugi dan so tarnali Ponikovci, da pri »Dolnjem mlinu« slabo požira in so mnoge njive že poplavljenе. Ko je nekdo prišel iz Ribnice, je že povedal, da tudi Tentera pri Žlebiču ne požira več. Jej, sedaj bodo pa puhavke in jame začele delovati! Skrbne matere so že odpravljale svoje drage male k tetam, stricem, ujcem in drugi žlahiti na varnejših krajih doline. Možje in fantje pa so se začeli ogledovati po tramih in brunih, ki bi bili pripravnih za splave. Vse je pričakovalo, kaj bo. Tretje jutro se je razširila novica: Rašica je že na Predstruških njivah! Vse je hitelo s strahom opazovati naraščajočo vodo. Zelo

hitro je naraščala, da ni bilo moč odstraniti niti desetine velike zaloge drv ob kolodvoru. Odnoslo jih je samo enemu trgovcu okoli 300 m³. Okoli poldne so se začeli polniti doli prek doline. Do popoldanskega vlaka je že prestopila za kakšnega pol metra tudi železniško progo, ki se vije na nasipu.

Morali so raztrgati železniški promet tako, da so prihajali vlaki tik do Dobropolj iz ljubljanske in kočevske strani. Potniki, ki so se upali po nasipu čez vodo, so lahko prestopili na vlak, ki je čakal na nasprotni strani. Mimogrede so tedaj nekateri Dobropoljci našli nov poklic. Za nagrado so prenašali potnike preko vode. Kljub nesreči jih ni minila ribniška žilica, kar priča naslednji dogodek. Neki debelušni gospod se je pogajal za prenos.

Fant je zahteval 15 din, gospod je ponujal 10 din. Prerekala sta se nekaj časa, kar zine močan fant tam poleg: »Hajte gospud!« Šla sta štuporama do srede vode, tam se fant ustavi pa deje: »Hajte, dva kovača m' boste dal', ste pretežki, če ne, pa lohka tukej ostanete!« Gospod je požrl jezo pa mu je obljubil zahtevano vsoto na oni strani. Fant pa: »Vejste, kar u priftošl sezte, če ne pa dol!« In je fantova obveljala.

Vrnimo se k poplavi. Popoldne je bil veliki Bliskov dol ob Vidmu že poln in voda se je začela razlirati po vasi polni joka in obupa. Nastopili so gasilci in reševali kar se je dalo. Kako žalostno je bilo gledati preplašeno živino. Izbuljenih oči in dvignjenih repov je begala prek vode. Istočasno pa se je od Podpeči sem oglasil plat zvozna. Na pomoč, jama zvrhano bruha! Na vseh koncih in krajih je bila potrebna pomoč, ki pa je bila več ali manj malo uspešna, ker je sila vode strašnejša kot ogenj. Tisto popoldne in sledečo noč ni nihče miroval, nihče zatislil oči. Naslednji dan je nehalo

deževati in je voda prenehala vsaj naraščati. Polagoma je tudi začela upadati, ker so vse ogromne množine vode le drvele tja proti Strugam. Ko smo se Dobrépoljci komaj oddahnili, se je v nas nenadoma vzbudilo vprašanje: kaj mora biti v Strugah? Nekateri so stopili na bližnje hribe in opazili tam doli ogromno, naraščajoče jezero. Brž se je ustanovil pomožni odbor, ki je poklical na pomoč Rdeči križ in vojaško oblast. Prihodnji dan so prišli naši vojaki s pontoni. V Dobrépoljeh so jih sestavili, naložili s hrano in zdravili, pa hajdi v Struge. Ko smo se bližali nesrečnemu kraju, smo opazili tu pa tam po obrežnih gmajnah dim. Ubogi Stružani so se tiščali s kupom nesreče ob kadečih se ognjih in čakali pomoči. Nadvse žalostna slika. Večina hiš je bila popolnoma pod vodo, le nekatere so mogle iz vode. Na strehah so čakali rešitve še tisti, ki niso pravočasno bežali. Lahko si mislite, kako so izgledali.

Potem se je skoraj tri tedne vršil promet v Strugah le s pontoni in čolni. Voda je počasi odtekala. Dolgo je trajalo, preden so se mogle obnoviti nesrečne vasi, saj je, bilo mnogo hiš

porušenih, mnogo težko pokvarjenih. Kozolci prestavljeni, prevrnjeni. Še težje je bilo obnoviti opustošene njive, kjer je voda drvela čez, je bila zemlja odnesena do kamnite podlage. Kdo bi mogel oceniti vso resnično škodo! Prihajale so podpore od obla-

sti in prispevki z vseh strani naše domovine, tako da so se končno po naporih Struge vendarle spet postavile na noge.

Taka je bila poplava leta 1933.; letos ni nastopila v tolikšnem obsegu, čeravno je bila pogubonosna za polja, ker je dvakrat uničila posevke.

Naj vam priobčene slike vsaj nekoliko predočijo, kako je bilo takrat.

Anica Černejeva

JESENSKA

*Spet se poslavljajo ptice.
V trume se zbirajo mračne.
Pesmi, ki jih prepevajo,
so že vse nove, drugačne.*

*V njih so pač bolečine,
žive, skoraj človeške.
Daleč od gnezdec je sonce,
daljne so steze nebeške.*

Junaki sinjih višav

Izvidniki

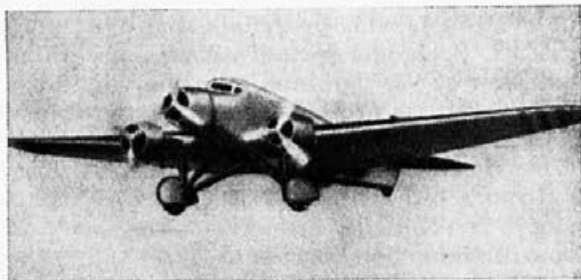
Kaj je pilot - lovec, že vemo. Poleg lovskega letalstva pa imamo še bombnike in izvidniška letala. Medtem, ko imajo lovska letala nalogo, da napadajo sovražne bombnike, ki hočejo obmetavati mesta z bombami, imajo bombniki namen, napasti sovražnikovo deželo. Kajti tudi v moderni vojni velja pravilo: zob za zob! Če bo sovražnik vedel, da imamo tudi mi bombnike, ki bi se maščevali za vsak napad, bo s svojimi bombniki ali plinskimi napadi bolj previden kot v borbi z državo, ki ne bi imela bombnikov. Bal se bo za lastna mesta in za lastno prebivalstvo ter napadel le vojaške naprave.

Na lovskem letalu leti običajno sam pilot in napada sovražnika. V novjših bombnikih pa sede poleg pilota še izvidnik, metalec bomb, radiotelegrafist in mehanik ali drugi pilot. Na manjših pa poleg pilota samo še izvidnik, ki obenem strelja in spušča bombe na sovražno deželo.

Piloti sede bolj udobno kot izvidniki. Zato se večkrat za šalo sporečejo.

Se je jezil mladi izvidnik na beograjskem letališču: »Zakaj skrbe graditelji letal le za udobnost pilotov! Zakaj ne napravijo še za nas udobne sedeze? To ni prav!«

»Ne more biti vsak tak gospod kot mi!« mu je odgovoril tovariš pilot. »Kaj pa ste vi, izvidniki? Naši kovčegi!« »A vi ste naši služabniki!« je

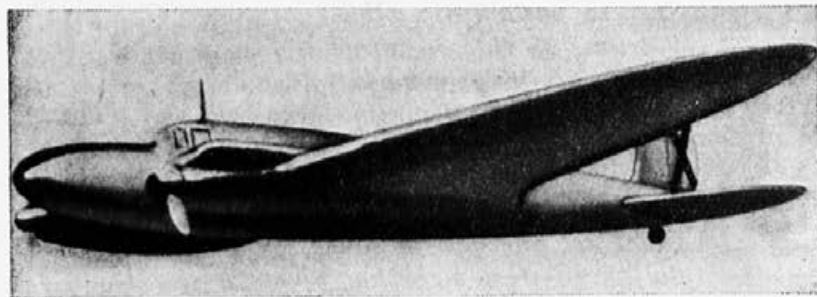

Najhitrejši trimotorni bombnik

menil izvidnik. »Saj vsi vemo, da morate delati to, kar mi ukažemo. Pri vas dela roka, pri nas pa glava. Mi smo poveljniki, a vi strojniki!«

Tako se večkrat sporečejo na letališču piloti in izvidniki. A le za šalo, kajti oboji vedo, da so drug drugemu potrebni. Večkrat so že skupaj doživeli v višavah smrtno nevarne nesreče.

Med piloti raznih letal obstoji velika razlika. Pilot - lovec leta vedno sam in ne nosi nikake odgovornosti za drugo življenje. Ako povzroči kako nesrečo, plača to z lastnim življenjem. Piloti bombnikov in izvidniških letal pa nosijo veliko odgovornost za življenje vseh tovarišev, ki so v njegovem letalu. Zadostuje le trenutek raztrešenosti ali neodločnosti, da se zruši letalo na tla in v svojih ruševinah stre vse ljudi, ki so bili v letalu. Zato se od pilotov bombnikov zahteva velika resnost in spretnost. Ti piloti ne smejo delati kakih drznih iger v zraku, ampak morajo paziti na čim večjo varnost poleta. Zaradi teh odgovornosti so naloge teh pilotov v vojni mnogo težje kot pilotov-lovcev. Čez dan in ponoči morajo preleteti mejo skozi ogenj protiletalskih topov in izpostav-

Moderni bombnik

ljeni so še napadom sovražnih lovcev. Na stotine kilometrov morajo leteti nad sovražnim nepoznanim ozemljem, da bi uničili sovražnikova letališča, municijska skladišča, tvornice orožja in letal, železniške postaje in mostove. Da olajšajo delo izvidniku, morajo leteti v vedno enaki višini in z enako brzino — šele tedaj lahko izvidnik izračuna, ali je bombnik došel na cilj. Izvrstni piloti bombnikov lete zelo nizko (od 5 do 50 m). Tak bombnik je težje izslediti kot onega, ki leti zelo visoko. Sliši se ropot, a se ne loči, od kod prihaja, dokler se ne dvigne nad glavami v neznano smer. Zaradi hitrosti se tudi laže izogne napadu. Preden vojaki pomerijo nanj, je že daleč proč. Ali tako letenje je silno nevarno, ker mora pilot ravnati letalo tako, da skoroda skače preko ovir — gričev, vasi itd.

Vsak tak polet je zase junaško delo.

Ali nič manjše junaštvo se ne zahteva od izvidnikov. To so nepoznani junaki letalstva.

Eden teh junakov pravi:

»Naše delo je malo znano. Ljudje cenijo bolj pilota, ki je komaj dovršil svojo šolo, kot izvidnika, ki je potreboval leta izkušenj, preden se je izpopolnil!«

In eden izmed pilotov - lovcev nam pojasni:

»Izvidniki so pravi neznani junaki! Oni neopazno opravljajo svojo težko in važno službo. To so tisti junaki, ki so v svetovni vojni najčesteje bili zadeti v svojem letalu od krogel iz sovražnega lovskega letala. Ljudje poznajo imena raznih slavnih pilotov v svetovni vojni, a nihče ne pozna imena izvidnikov, ki niso bili nič manjši junaki!«

In vendar je od izvidniške službe izvidnika odvisen srečen izid poleta. On prav za prav upravlja letalo — pilot ga le ravna po izvidniških navodilih.

Važnost izvidniške službe nam pojasnjuje najlepše primer, ki ga opisuje

izvidnik letalski kapetan Mandrašević. Zgodilo se je pred več leti:

»Po končanih vojaških vajah je naša skupina sedmih dvosedežnih letal odletela iz Banja Luke proti Rajdovcu pri Sarajevu. Jaz sem bil poveljnik te skupine. Letala so upravljali sami mladi piloti.

Bila je jesen. Dvignili smo se ob šestih popoldne. Za ponočno letanje nismo bili opremljeni, ker se je računalo, da dospemo na cilj še pred mrakom.

Sredi pota, nad planino Vlašić, pa nas je zajela nevihta. Da se izognemo, smo odleteli v loku proti severu in obšli nevihto. Ali to je našo pot znatno podaljšalo. Nad bosanskimi planinami nas je zajel mrak. Kakor je običajno v planinah, je bilo v ozračju še razmeroma svetlo, medtem ko je v dolinah že vladala tema. Orientacija je v Bosni zelo težka.

Ozrem se in opazim, da mi slede vsa letala moje skupine in da se mi bližajo. V skrbeh so me obdali in iskali moje bližine kakor iščejo mlade mačice bližino svoje matere.

Dal bi milijon za dober kompas. Hribov ni bilo videti — pod nami samo črno morje brez najmanjše svetlobne lise. Premišljeval sem: Kako je zdaj v Rajdovcu, kamor smo namenjeni. Če je tudi tam neurje, potem se moramo spustiti na slepo srečo v planinah na zemljo. V duhu sem že videl štirinajst svežih grobov, raztresenih po bosanskih planinah. Minute so bile dolge ko večnost...

A tedaj — sredi teme — evo žarek sreče... Na letališču Rajdovca je čakal v skrbeh ves letalski polk. Zakuril je kresove in na moj mig so vsi mladi piloti srečno pristali.«

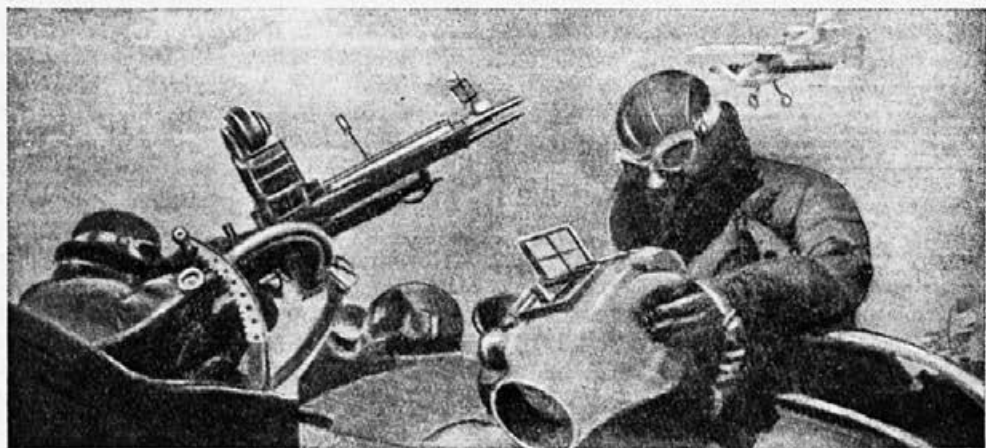
Zakaj so se mladi piloti strnili okrog izvidnika kapetana Mandraševića kakor »mačice okrog matere?« Evo zakaj: Vedeli so, da je on izkušen izvidnik, da je žel že uspehe na tekmah doma in v tujini. Vse nade so položili nanj, prepričani, da jih pripelje srečno do cilja.

Izvidnik je vedno častnik. Pilot je lahko tudi podčastnik. Izvidnik pove-ljuje, tudi če je pilot višji častnik kot on.

Piloti radi priznavajo, da je služba izvidnika napornejša od službe pilota:

»Kadar se mu zaupa naloga (izvidniška ali bombarderska), mora izvidnik že na zemlji izvršiti vse potrebne predpriprave. A med letom — medtem ko pilot udobno sedi in z užitkom opazuje film narave, ki se odmotava pred njegovimi očmi izpod letalskih

sredi dela! Zato so vpeljali v nova izvidniška letala še strelca za strojnico. Ta ima nalogo, ščititi izvidnika pred presenečenji. Opazovati mora na vse strani in s strojnico napasti sovražnika, če bi se bližal. Tako zaščiten more izvidnik mirno opravljati svojo naporno službo v zraku. Ali tudi po povratku nima počitka, četudi je truden in prezebel. Takoj mora sestiti za mizo in napisati poročilo o vsem, kar je opazil. To poročilo je mnogokrat usodno, ker se armada ravna po po-

Levi izvidnik strelja s strojnico v sovražno lovsko letalo, desni pa medtem fotografira sovražne postojanke

kril — med letom stoji izvidnik na nogah in se v mrazu in večkrat sredi dežja obrača na vse strani, opazujejo nebo in zemljo, se nagne čez rob, da bi bolje videl, določa pilotu smer, fotografira, zapisuje svoja opazovanja in upravlja radijski oddajni aparat. Ne trenutek ni svoboden, neprestano mora delati. Oblečen je v nerodno obleko, z debelimi rokavicami na rokah, oči mu ščitijo debela očala, na ramenih nosi padalo, ki se mu vedno kam zatakne, da se težko giblje na svojem prostoru, ki je poln raznih aparatov, streliva za strojnico, s celim šopom raket in poln zemljepisnih kart. Razen tega je izvidnik še privezan na svoj sedež, da bi ga ne odneslo pri ostrih zavojih letala. Koliko izvidnikov je bilo v svetovni vojni ubitih

datkih, ki jih je napisal izvidnik o položaju sovražnika. Ako ni točno, gre lahko armada v pogubo. Še večja je odgovornost izvidnika, kadar vodi celo tropo bombnikov v deželo sovražnika. On leti na prvem bombniku in vsi mu morajo slediti. On prvi odvrže bombo na cilj, za njim vsi drugi. Teh je lahko sto in še več. Najmanjša napaka in cilj je zgrešen in vse drage bombe so vržene zaman. Če se pa let vrši ponoči in slede bombniki izvidniku v napačno smer, da se zgube ali zaidejo pregloboko v sovražnikovo deželo sredi ognja sovražnih topov, bi se lahko zgodilo, da bi bilo uničenih veliko število letal in ubitih mnogo letalcev. To bi bilo škode za stotine milijonov dinarjev poleg nepotrebnih človeških žrtev.

V miru ne lete izvidniki tako pogosto kakor ostali letalci, ker se glavne njihove naloge morajo vršiti v zraku nad sovražnikovo deželo. Ali kljub temu doživljajo tudi oni v miru marsikaj. Edinstven je doživljanj našega izvidnika Paniča.

Panič je že kot deček sanjal, da postane pilot, ali komisija ga ni potrdila za pilotsko šolo. O priliki tekme za kraljev pokal l. 1933. pa ga je izbral neki pilot za svojega spremljevalca izvidnika. Startala sta v Novem Sadu. Bila sta že v bližini Mostara v višini 2000 m. Nenadoma popokajo zaradi vetra in sunkov pilotu jermena, s katerimi je bil povezan na svoj sedež. Zaman je iskal z rokami opore — vrglo ga je iz letala.

Letalo je letelo naprej brez pilota. Panič se je znašel sam v letalu. Pilotsko krmilo ni še nikoli imel v rokah. K nesreči se mu je v močnem vetru odprlo padalo in se ovilo okoli repa letala.

Veliki voz

Po Tolstem — Karlo Bajt

Pred davnimi časi je bila v deželi velika suša. Vse reke, potoki in studenci so usahnili, drevje, grmovje in trava so se sušili, ljudje in živali pa so umirali od žeje.

Neke noči je stopila majhna deklica z vrčem iz neke hiše, da bi poiskala vode za svojo bolno mater. A vode ni bilo nikjer, pa je deklica žalostna in trudna zaspala v travi. Ko se je prebudila, je videla, da je vrč poln čiste vode. Že je hotela piti, a spomnila se je bolne matere in urno je stekla proti domu. Spotoma je ob cesti srečala psička, ki je umiral od žeje. Stopila je k njemu in mu dala nekaj požirkov. Psiček je veselo zala-

čeravno je Panič že gledal smrti v obraz, ni izgubil poguma. Z neverjetno spretnostjo se je izvlekel iz izvidniškega prostora in se kljub silnemu vetru splazil preko celega letalskega trupa do pilotskega sedeža in začel voditi letalo. Po dolgih poizkusih se mu je končno posrečilo, da se je srečno približal cilju. Tam je čakala komisija in mnogo ljudstva. Vsi so se čudili čudnim okretom, ki jih je delalo letalo v zraku, namesto da bi se mirno spustilo na tla, kajti nihče ni vedel, da je letalo brez pilota in da ga krmari izvidnik, ki ni še nikoli pilotiral. Toda Panič je pristal brez velikih nezgod — letalo se je nekoliko pokvarilo in on je dobil par prask po obrazu — sicer je bilo vse dobro. Tudi pilot se je bil rešil. Med padcem je bil odprl padalo in srečno je pristal. Panič se je spet prijavil za pilotsko šolo. Glede na to, kar je doživel, so ga tudi sprejeli in danes je že kapetan - vojni pilot. Detinske sanje so se mu uresničile.

jal in oddirjal. Deklica pa je začudena opazila, da je vrč sedaj srebrn, čeprav je bil prej iz lesa. Deklica je prinesla vodo domov in jo ponudila materi. Mati ni hotela piti, rekoč: »Jaz bom umrla, pij rajši ti, ki si še mlada!« V tem trenutku pa se je srebrni vrček spremenil v zlatega. Deklica ni mogla več premagovati žeje in že je nastavila vrč na ustnice. Tedaj so se odprla vrata in v izbo je stopil shujšan popotnik ter zaprosil za požirek vode. Deklica se je znova odrekla vodi in je dala vrč popotniku. Ta hip se je pojavilo na zlatem vrču sedem žarkih biserov, zunaj pa je pričelo močno deževati.

Deklica je še dolgo hranila dragoceni vrč. Neke jasne noči pa so z vrča izginili biseri. Dvignili so se na nebo, kjer jih vidimo še dandanas pod imenom »veliki voz«.

Viljem Kunst

»Daj nam danes naš vsakdanji kruh«

Fizikalne lastnosti zemlje

Vstopila sva v ogromno dvorano. Zdelo se mi je, da sem prišel v cerkev. Ob stenah so stale omare s steklenimi vrati. Omare so bile polne večjih ali manjših posod iz stekla ali porcelana. Pred omarami pa so se nahajale dolge mize. Tudi na mizah je bilo nekaj orodja. Vsega si nisem mogel niti ogledati. Nisem utegnil.

Zabojčke, ki sva jih prinesla s seboj, so postavili na mizo

Zabojčke, ki sva jih pripeljala s seboj, so prinesli v dvorano in jih postavili na mizo. Učenjak je medtem oblekel bel plašč in poskusi so pričeli.

Iz česa je sestavljena zemlja

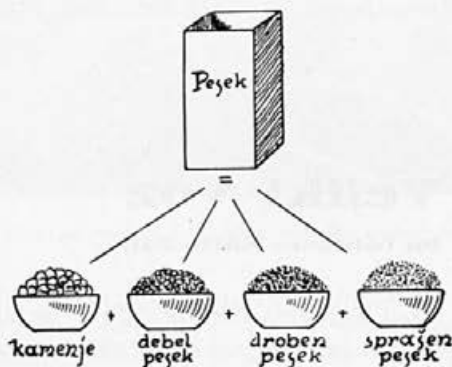
Ko so bile priprave končane, mi je učenjak zavezal oči. Kaj neki to pomeni? Nastala je tema. Nič nisem videl. Slišal pa sem, da je učenjak nekaj presipaval, zdelo se mi je celo, da je nekaj sejal. Le zakaj mi je zavezal oči? Da ni radi zlata?

Čez nekaj časa je učenjak mojo roko vtaknil v neko posodo in velel, naj mu povem, kaj se nahaja v posodi. Otipaval sem nekaj časa, potem pa sem dejal: »Kamenje«. Učenjak je pritrdil. »Uganil si. Pesek, ki sva ga našla ob potoku, sem presejal na mreži, ki ima tako velike pentlje, da pade skozi nje vse, kar ima premer manjši od 10 mm. To, kar ni šlo skozi to mrežo, sem dal v skledo.«

Bil sem zadovoljen, da sem uganil. Že sem hotel sneti zavezo z oči, ko mi je učenjak dejal, da poskusi niso še končani. Zopet sem slišal, da je sejal. Ni trajalo dolgo, pa sem otipaval, kaj je v drugi skledi. Bilo je podobno prejšnjemu, le da je bilo nekoliko bolj drobno. Rekel sem, da se v tej posodi nahaja *debel pesek*. Učenjak je bil z odgovorom zadovoljen. Povedal je, da imajo zrna debelega peska premer od 2 do 10 mm.

V tretji posodi je bil *droben pesek*. Premer posameznih delcev je znašal od $\frac{1}{4}$ do 2 mm.

Še na četrto posodo sem moral čakati. Tipal sem in pretipaval. Zdelo se mi je, da je v posodi cestni prah. Tako sem tudi povedal. Učenjak z odgovorom ni bil zadovoljen. Povedal mi je, da se to imenuje *sprašen pesek*. Premer posameznih delov znaša manj kot $\frac{1}{4}$ mm.

Iz česa je sestavljen pesek

Učenjak mi je snel obvezo, da sem pogledal posode, katerih vsebino sem pravkar otipaval. Videl sem, da je učenjak pesek, ki sva ga prinesla, sejal na različno gostih mrežah. Nisem se smel dolgo muditi. Zopet mi je zavezal oči.

Čakal sem nekaj časa. Učenjak me je prijel za roko in me vprašal, kaj je v posodi, ki mi jo je ponujal. Potipal sem. Sedaj pa je bilo nekaj novega. Ni se dalo presipavati. Zdelo se mi je, da imam med prsti testo. Bila je to snov, iz kakršne smo delali kroglice, pa močice in živali. Tako snov sem

gnetel tudi pri lončarju. Nisem mnogo premišljeval. Bila je *glina*.

»Dobro,« je dejal učenjak. »Otiplji še enkrat in preizkusi, če se morda v glini nahaja tudi pesek.«

Segel sem v posodo in ponovno otipaval. Gnetel sem glino med prsti, jo mazal in stiskal, peska nisem otipal. Med tem časom je učenjak pripravil naslednjo posodo. Dal mi jo je v roko.

Tipal sem. Bilo je podobno pesku. Občutil sem med prsti večje in manjše dele, vendar se mi je zdelo, da so ti deli nekako zlepljeni, da se ne dajo lahko presipavati. Preizkušal sem z obema rokama, nato pa sem dejal: »V tej posodi je mnogo peska in malo gline.«

Učenjak se je zasmel. »Prav si otipal. Tudi povedal si precej dobro. Zmes peska in gline, ki si jo pravkar otipaval, imenujemo *malo ilovnat pesek*. V tej zmesi je 40 do 45 % debelega peska, 20 do 28 % drobnega peska, 10 do 14 % spršenega peska in le 10 do 12 % gline.«

Na vrsto je prišla naslednja posoda. V njej sem otipal zmes, ki je bila podobna prejšnji, le da je bilo čutiti, da je debelih zrn manj, gline pa nekoliko več. Premišljal sem, kako naj bi krstil to zmes. Uganil sem, ko sem dejal, da je v posodi *ilovnat pesek*. V njem je, kakor je povedal učenjak, 35 do 40 % debelega peska, 20 do 25 % drobnega in 12 do 15 % spršenega peska. Gline je od 15 do 25 %.

Ni mi šlo v glavo, zakaj je učenjak glino prekrstil v ilovico. Pojasnil mi je, da se glina imenuje snov, ki nima nič primešanega peska. Čim glini primešamo peska, se imenuje ilovica.

Sledila je tretja posoda zmesi. Peska je bilo čutiti manj, vse bolj pa je bilo čutiti glino. Ugibal sem, kako naj rečem, pa mi je kar učenjak povedal, da se taka zmes peska in gline imenuje *peščena ilovica*. V peščeni ilovici je 20 do 30 % debelega peska, 10 do 15 % drobnega peska, 15 do 25 % spršenega peska in že 25 do 30 % gline.

V četrti posodi je bila *ilovica*. V njej je le 8 do 15 % debelega, 10 do 12 % drobnega in 25 do 35 % spršenega peska ter 25 do 40 % gline.

V peti posodi je bila zmes, ki sva ji dala ime: *težka ilovica*. Učenjak je povedal, da je zmešal 8 do 10 % debelega peska, ravno toliko drobnega, zraven še 20 do 25 % spršenega peska in 50 do 60 % gline.

Še zmes v šesti posodi sem otipal. Zdelo se mi je, da peska ni več, pa sem brez skrbi rekel: »*Glina*«. Učenjak je potrdil. Povedal pa je, da se čista glina (brez peska) nahaja v naravi le redkokje. Navadno je tudi glina pomešana s peskom. V glini more biti do 25 % drobnega in spršenega peska in preko 75 % čiste gline. Prav tako sem izvedel, da tudi pesek ni v naravi skoraj nikdar čist. V njem se nahaja še 5 do 8 % gline.

Drste zemlje

Št.	Ime zemlje	Debel pesek v %	Droben pesek v %	Sprašen pesek v %	Glina v %
I. Peščene zemlje					
1.	Peščena zemlja	50—60	20—30	5—8	5—8
2.	Malo ilovnat pesek	40—45	20—28	10—14	10—12
3.	Ilovnat pesek	35—40	20—25	12—15	15—25
II. Ilovnate zemlje					
4.	Peščena ilovica	20—30	10—15	15—25	25—30
5.	Ilovica	8—15	10—12	25—35	35—40
6.	Težka ilovica	8—10	8—10	20—25	50—60
III. Glinaste zemlje					
7.	Glinasta zemlja	4—5	4—5	10—15	preko 75

»Pesek in glina sta dva najvažnejša sestavna dela zemlje. Ker pa pesek in glina nastopata v zemlji v različnem razmerju, imamo več vrst zemlje. Pogledaj na steno!« Odvezal mi je oči. Na steni je visela razpredelnica.

»Peščenim zemljam pravimo tudi lahke zemlje za razliko od ostalih, ki jim pravimo težke zemlje.«

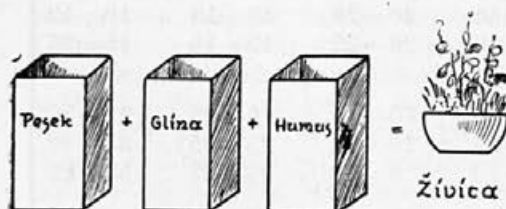
»Čemu pa sva prinesla humus,« sem vprašal. Učenjak je pokazal na posode na mizi. Bilo jih je sedem. V njih so se nahajale vse zemlje, ki so naštete v razpredelnici. Učenjak pa je vzel še eno posodo. V njo je nasul zemljo z naše njive. Dal mi je posodo s to zemljo v roko in mi velel, naj poiščem, kateri od zemelj na mizi je podobna zemlja z naše njive. Hodil sem od enega konca do drugega in skušal najti najprej zemljo, ki ima enako barvo. Ni se mi posrečilo. Vse umetno pripravljene zemlje so imele nekam blede barvo. Učenjak mi je stvar pojasnil:

Mrtva zemlja je zmes peska in gline

»Rekla sva, da sta dva glavna sestavna dela vsake zemlje pesek in glina. Taka zemlja pa je mrtva. Da bo zemlja postala rodovitna, ali kakor pravimo, da bo postala živa zemlja ali živica, ji morava primešati še tretji del. Tretji važni del zemlje je humus.

Humusa je v zemlji malo. Preveč humusa tudi ni dobro. Taka zemlja je

Živica je zmes peska, gline in humusa

kisla, pa ne rodi prav posebno. Humus v zemlji spoznamo že na oko. Čim bolj črna je zemlja, tem več humusa ima.

Zemlja, ki ima 2—5 % humusa, se imenuje malo humozna zemlja.

Zemlja, ki ima 10—20 % humusa, se imenuje humozna zemlja.

Če pa je humusa preko 20 %, se zemlja imenuje šotasta zemlja.«

Zemlja z naše njive

Učenjak je hotel razlagati še dalje, pa sem ga prekinil z vprašanjem, kakšna da je zemlja z naše njive.

»Približno moreva to določiti z očesom in s prsti. Oko nama pove, da je v zemlji precej humusa, tip pa ugotovi, koliko je peska in koliko gline.

Sestavine zemlje pa moreva določiti bolj natančno na tale način.«

Učenjak se je lotil posla. Zagrabil je prgišče zemlje z naše njive in jo nasul na vročo peč. Toliko časa jo je obračal, da se je posušila. Povedal je, da peč ne sme biti preveč vroča, ker bi sicer humus zgorel. Ko je bila zemlja popolnoma suha, jo je učenjak stehal in si težo napisal. Nato pa je vsul zemljo v podolgovato stekleno posodo in na njo nalil čiste vode. Nekaj časa je mešal. Voda se je skalila. Tako kalno vodo sem dostikrat videl. Učenjak mi je povedal, da se voda skali radi tega, ker se glina razdeli na tako majhne dele, da plavajo po vodi. Tudi humus plava. Ko je bilo zmešano, je učenjak postavil posodo na mizo.

Čim se je tekočina umirila, se je pričel usedati pesek. Najprej so se usedla debelejša zrna, za njimi drobnejša, voda pa je še dalje ostala motna. Počakala sva še nekaj časa, da se usede še spršen pesek, nato pa je učenjak kalno vodo odlil v drugo posodo. Pesek je posušil in ga stehal. Tudi to težo si je zabeležil. Za tem pa je pesek trikrat presejal na različnih sitih. Vsak kupček je stehal posebej.

Ko se je kalna voda v drugi posodi sčistila, je učenjak vodo previdno odcedil, kar pa je ostalo v posodi, je se-

greval toliko časa, da se je posušilo, nato pa je tudi to stehal. Povedal mi je, da je to glina, pomešana s humusom. Treba je odstraniti še humus.

Kalna voda
(glina in
humus)

Sprašen pesek
Droben
Debel

Zemlja, ki sva jo
pomešala z vodo,
se vsede

Razprostrl je mešanico na razbeljeno ploščo. Zakadilo se je. Nekaj časa je mešal, nato pa je ostanek stehal. Računal je nekaj časa, potem pa je dejal:

- »V zemlji z vaše njive je
28 % debelega peska,
12 % drobnega peska,
23 % sprrašnega peska,
29 % glin in
8 % humusa.«

Pogledal sem v tabelo in ugotovil, da se taka zemlja imenuje peščena ilovica. Ker pa ima 8 % humusa, se imenuje *humozna peščena ilovica*. Vprašal sem, če je taka zemlja dobra.

»Prav dobra je, če so izpolnjeni še ostali potrebni pogoji. Da ti bo ocena posameznih vrst zemlje bolj jasna, poglej razpredelnico. Ta ti pove, koliko centov so pridelali na enem hektaru različne zemlje pri enakih pogojih.

Iz razpredelnice je razvidno, da je pridelek na humozni peščeni ilovici prav visok. Višji je le še na humozni ilovici. Podčrtati je treba, da je omejnjeni pridelek eden od največjih, ki ga lahko dosežemo.

V splošnem si zapomni, da dajo najboljše pridelke v sicer enakih okoliščinah zemlje, v katerih sta glina in pesek v razmerju kakor 30 : 70. Da bo pravilo še bolj splošno in da boš tudi sam mogel preizkusiti vsako zemljo, naj ti povem, da dajo največ pridelka one zemlje, pri katerih moreš z vodo sprati 20—30 % tvarine, 70—80 % pa se sprati ne da. Če to veš, moreš vsako zemljo sam preizkusiti. Vzemi prgišče zemlje, pa jo na soncu dobro posuši. Ko je suha, je odtehtaj 100 gramov. Daj jo v kozarec in na njo nalij čiste vode, najbolje dežnice. Nato dobro premešaj in počakaj, da se težki deli vsedejo. Ko se je to zgodilo, motno vodo previdno odcedi, pesek pa posuši in ga stehaj. Če je na primer pesek težek 70 g, je to znak, da si spral 30 g. Taka zemlja je izvrstna.

»V kateri od zemelj pa se nahaja zlato,« sem vprašal, ko se nisem mogel dalje premagovati.

»Zlato se nahaja v vsaki zemlji. Ni pa ga tako enostavno izločiti. Kdor hoče iz zemlje dobiti zlato, jo mora dobro poznati. Ni pa dovolj, če pozna le sestavine zemlje, potrebno je, da pozna nastanek zemlje, pa tudi vse, kar je z zemljo v zvezi, torej tudi rastline in živali. Malo jih je, ki danes to vedo. Tebe sem odbral, da bi te tega naučil. Ti pa pojdeš nazaj na svoj dom, v svojo vas, pa boš tega naučil svoje sosede.«

Vesel sem bil takega odgovora. Učencjak pa je že pripravljaval posode za nadaljnje poskuse. Nestrpno sem čakal, kaj mi bo sedaj pokazal.

Pridelek na različnih zemljah

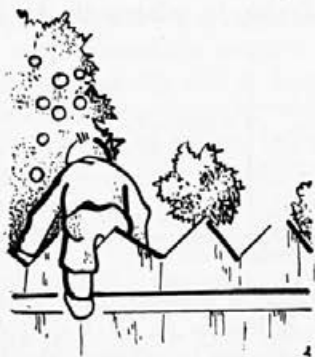
Vrsta zemlje	Centov na 1 ha			
	rži	pšenice	krompirja	slad. pese
1. Humozna peščena zemlja . . .	12	—	125	—
2. Humozni, malo ilovnat pesek . . .	16	18	155	—
3. Humozni ilovnat pesek . . .	18,8	21,6	165	290
4. Humozna peščena ilovica . . .	22	25,6	175	310
5. Humozna ilovica . . .	28	32,5	190	350
6. Humozna težka ilovica . . .	22	26,7	170	290
7. Humozna glina . . .	14	14	105	—

(Se nadaljuje.)

Zgodba brez besed

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Pred 90 leti je privozil prvi vlak v Ljubljano

Le malo je zdaj še takih otrok, ki bi se ne peljali z vlakom. Saj tudi ni zdaj nobena posebnost, ako si nabaviš vozovnico in se potegneš do strica ali tete ali celo v belo Ljubljano na velesesjem. Na tako pot se lahko podaš že z majhnimi novci. Mirno, udobno se voziš v vagonu in pred tabo se odgrinja vso pot zanimiv svet.

Včasih, pred stoletjem, pa ni bilo tako. Tedaj v naših krajih še nismo poznali železnice. V letošnjem septembru smo proslavili 90 letnico znamenitega dogodka, odkar je iz Celja proti Ljubljani zapeljala prva železna kača, kakor so tedaj imenovali vlak.

18. september 1849. leta je prinesel v naše kraje novo življenje.

Dotlej so naši predniki prevažali blago iz kraja v kraj na velikih vozovih, parizarjih imenovanih.

Živahno življenje je vladalo tedaj po belih cestah, ko so vozniki gonili konje in služili svetle novce.

V onih krajih, kjer so imeli dovolj globoke reke, pa so prevažali blago tudi z ladjami. Ljubljancani so dobivali do l. 1849. vse svoje potrebščine z vozmi od morske strani, dočim so jim dovažali žito, vino in druge pridelke s hrvaške strani po reki Savi. V Zalogu pri Ljubljani je bilo glavno pristanišče. Ob reki Savi pa je bilo takrat izredno živahno, ko so brodniki spravljali tovore na velikih ladjah, tombasih imenovanih, navzgor po reki. Pred tombase pa so vpregali tudi po deset, včasih pa še več parov volov, ki so vlekli težke ladje.

Vse Zasavje je tedaj služilo denar, nova železnica pa je prinesla v dolino pomanjkanje.

Lokomotivo, ki poteguje vlake, je izumil Anglež Stephenson. V letošnjem oktobru bo ravno sto let, odkar je spustil Stephenson prvo železnico

iz Liverpoola do Manchestra (obe mesti sta v Angliji).

Stephensonova iznajdba je prinesla popolnoma nov način življenja. Vse kraje, ki so bili med seboj povezani s tračnicami, je močno zbližala. O prvi lokomotivi so nekateri ljudje, ki so videli v vsakem izumu nekaj nenaravnega, trdili, da je hudičeva iznajdba, o izumitelju Stephensonu pa, da je s samim rogatcem v botrinji...

Tisti čas, ko je privozila prva železnica skozi naše kraje, je bila naša Slovenija pod Avstrijo. Po načrtu so hoteli Dunaj zvezati s Trstom, največjim tedanjim pristaniščem avstrijskega cesarja. Vso progo so razdelili v šest odsekov. Prvi del, ki je bil potegnjen čez slovite vrhunce na Semeringu (jezikoslovci menijo, da je nastal izraz Semering iz naše besede Smrečje ali smrečine, saj je bila pred davnimi leti tista zemlja v slovenski posesti), je zadal graditeljem največ težav.

Gradnja proge na ozemlju med Celjem in Ljubljano je nudila tudi mnogo preglavic. Posebno še svet med Zidanim mostom do Litije. Tam si je reka Sava izbrala pot skozi tesno dolino in graditelji so morali sekati v živo skalo prostor za železniški tir.

Pri delu so bili zaposleni tudi delavci od zunaj. K nam je prišlo tedaj na stotine Hrvatov, pa tudi Italijanov. V zasavskih vaseh vedo še danes povedati, kako so bila tista leta v vednih skrbeh pred delavci. Vsako jesen so se ob prostih dnevih spravili z vrečami v bližnje vasi in obrali drevje do zadnjega sadu. Tudi na njive so hodili krast.

Zdravilstvo je bilo one čase močno enostavno in zdravniki brez posebnih pripomočkov. Delavci so zanašali v naše kraje različne nalezljive bolezni. Pod čuvajnico 583, ki čepi v Renkah v ozki zasavski soteski na skalah, je še danes kamnita plošča in na njej napis, da je tamkaj pokopanih kakih 30 delavcev, ki so pomagali pri gradnji zasavske železnice, pa so umrli na koleri. Pokopali so jih kar na onem mestu, kjer jih je zatekla smrt...

Preprosti ljudje si od nove iznajdbe niso obetali nič dobrega. Mnogi so imeli takrat zaslužek pri brodnikih, ko so z živino vlačili težke ladje navzgor ob reki. Drugi so z vprežno živino tovorili vozove iz kraja v kraj. Zato je razumljivo, ako so starši — posebno še matere — v skrbi pred neznano usodo bodočih dni strašile otroke: »Ojej, to vam bo še hudo, otroci, ko bo skozi naše kraje vlekla »lukamatija«. (Lokomotivi so dejali tedaj po domače »luka-matija«.)

Zato je razumljivo, ako so pastirčki, ki so bili v tistih časih na paši in ugledali prečudno vozilo, bežali v grmovje in so se vso pot križali, da bi bila črna kača čimprej mimo njih.

Ko so gradili do Ljubljane železnico, smo imeli Slovenci že svoj časopis »Novice«. Tedanji naročniki so z zanimanjem sledili vsakemu poročilu o gradnji železnice. Kdor pa lista po starih »Novicah« danes, pa sledi z veseljem tedanjim vestem.

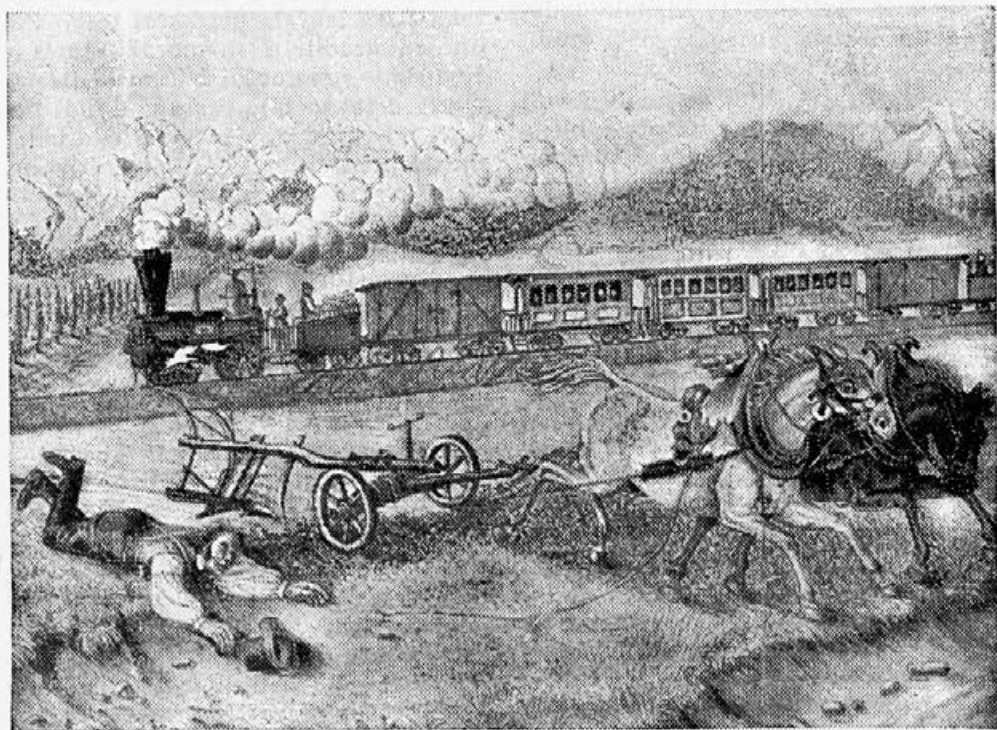
Dne 13. junija 1849. poročajo »Novice«: »Te dni je prišlo vnovič mini-

stersko povelje v Ljubljano, da železnica mora do konca avgusta dokončana biti, da se bo potem vožnja po nji berž začela.«

Graditelj inž. Ghega, ki je dokazal pri gradnji vse svoje odlične sposobnosti, je z delom nato res še bolj pohitel. Dva tedna kasneje je vozil prvi poskusni vlak že od Celja do Zidanege mosta. Za tem so hiteli z deli tudi še naprej do Ljubljane.

15. avgusta 1849. so javile »Novice« svojim bralcem naslednjo novico: »Zlo se govori in ta vesela novica se tudi v mnogih dunajskih časopisih bere, da prihodnji mesec, ko se bo prvič splošna vožnja po železnici iz Celja do Ljubljane odperla, se bodo cesar v Ljubljano pripeljali, od koder se bojo tudi v Trst podali.«

Dunajska vlada je hotela otvoriti železniško progo Celje—Ljubljana za rojstni dan tedanjega, komaj 19 let starega avstrijskega cesarja Franca Jožefa. Cesarja pa ni bilo, temveč ga je zastopal nadvojvoda Albreht.

Prihod prvega vlaka, ki sta ga vlekli dve lokomotivi, je bil nad vse pomemben. Iz Ljubljane je šlo 50 Ljubljančanov že do Celja, da so se potem pripeljali z gosti.

Tisočglava množica se je zgrnila za tisto priliko na ljubljansko postajo. Vse mesto je bilo v zastavah. Množice so pozdravljale slovensko: »Živio!«

Ljubljanski knezoškof je blagoslovil prva vozila, nato pa se je pričelo ljudsko rajanje, ki je trajalo do prihodnjega dne.

Ob času, ko je prisopihala prva lokomotiva na ljubljansko postajo, so objavile »Novice« zanimivo sliko slikarja Seelanda, ki smo jo tudi mi ponatisnili.

»Novice« so o prihodu prvega vlaka zapisale, da je pripeljal brez vsake spotike. Ves vlak je bil lično ovenčan. Iz Celja je rabil do Ljubljane štiri in pol ure. (Ugotovite po vozniških redih današnje vozne čase!)

Vse življenje na železniških postajah je bilo vse bolj domače kakor dandanes. Lokomotive so v letu 1849. kurili še z drvami in ne s premogom. Železniška oblastva so objavila v »Novicah« že 19. januarja 1848., da kupujejo drva za pogon lokomotiv ali »paravozov« (vozov na paro).

V objavi je bilo zabeleženo, da morajo biti vsa za železnico ponudena drva sekana v zimskih mesecih. Uporabljali pa so za kurjavo smrekova, jelova, bukova in hrastova drva. Morala so biti dolga po 30 do 36 palcev.

Med Celjem in Ljubljano so imeli več skladišč za drva. V prvih letih so dolagali drva iz naslednjih zalog: V Laškem, v Zidanem mostu, v Zagorju, v Litiji, v Lazah in v Ljubljani. Kdor

je hotel prodati drva za železnico, je moral nasloviti ponudbo v Gradec ali na Dunaj.

Iz tistega časa sem zvedel za mično storijo nekega zasavskega prevejenca. Mati mu je velela, naj gre napravljat drva. Fantič pa je bil len in se je šel raje pretegovat k železniški progi. Tedaj je prisopihal prav počasi mimo fantiča vlak. Poba, ne bodi len, je začel kazati strojevodji osle in ga zmerjati. Moža, zaposlenega pri lokomotivi, je tako ujezilo zmerjanje in nagajanje drznega pobiča, da je začel segati po polenih, ki jih je imel poleg sebe zložene, in je začel nagajivca krepeliti. Ta se je seveda spretno umikal vsem polenom. Fantič je tekel nekaj časa za vlakom, ko pa je preračunal, da mu je lokomotivec že zmetal dovolj polen, se je ustavil in je nato s polnim naročjem drv stopil pred svojo mater.

Odtlej fant ni nikoli več napravljajl drv, ampak je zmerjal železničarje, ki so mu nametali vedno dovolj drv...

Kasnejša leta so lokomotive preuredili na kurjavo s premogom. Zdaj zagajajo slovenski rudniki s črnim diamantom tudi naše železnice.

Od prvih početkov pa vse doslej stalno izboljšujejo lokomotive kakor tudi vagoni in ostale naprave, ki služijo železniškemu prometu. Ako bi se vrnil na svet Stephenson zdaj po sto letih, odkar je izumil prvi hlapec, pa bi se gotovo močno čudil, kaj so njegovi nasledniki napravili iz njegovega preprostega parnega stroja.

Dolga je doba od prvega stroja na lesno kurjavo do onega, ki so ga kurili s premogom, pa do teh, ki jih ženejo majhni motorji ali pa drve ob napetih električnih žicah.

J U N A K A

MALA METKA V GOZDIČ GRE,
V GOZDU S SRNO SREČA SE.
NOBEN NE REČE: »DOBER DAN!«
VSAK BRZ TEČE V SVOJO STRAN.

Andrej Skulj

Pes govori človeku

»Nobena žival na vsej širni zemlji ti ni sledila s toliko zvestobo in vdanostjo v vse dele zemlje in v vse dežele in ni prenašala s teboj dobrot pa tudi trpljenja in nevarnosti tako kakor jaz. Vročina in mraz, revščina in pomanjkanje, delo in bolezni me niso ločile od tebe.

Potrpežljivo prenašam celo mučenje in pretepanje. Zvest sem ti, dokler ne poginem. V vsakovrstnih poklicih in okoliščinah sem ti v pomoč. Hiša in dom, svoje premoženje izročam meni v varstvo. Izročam mi v varstvo svojo živino in celo svoje najdražje, lastne otroke. Tvoje in tvojih dragih

Policijski pes sledi zločincu

imetje in življenje varujem pred vsakovrstnimi nevarnostmi.

Tisoče ponesrečencev sem že rešil iz smrtne nevarnosti. Kadar ti je treba pomagati, se ne bojim neviht, ne snež-

Neprijetno srečanje

nega meteža ne ognja ne vode niti strahot drugih prirodnih sil. Kadar si v nevarnosti in potrebuješ moje pomoči, rad žrtvujem zate tudi svoje življenje.

Pomagam ti zatirati škodljivce in sovražnike. Pokončavam jih sam, ali ti jih priženem pred puško, da jih pokončaš ti.

Mnogim revnim služim kot vprežna živina in jim lajšam s svojim delom trdo življenje ter jim pomagam po svojih močeh od koščka kruha.

Slepim sem dober in varen vodnik, gluhim pazljiv spremljevalec in čuvar, starim, bolehnim in onemoglim zanesljiv stražar in varuh.

Tvoje otroke razveseljujem s svojim igranjem. Njim sem zvest spremljevalec pa tudi zanesljiv paznik. Samotnemu in zapuščenemu sem veren družabnik. Krajšam mu čas v samoti in zapuščenosti.

Za tvoje prijateljstvo in ljubezen sem hvaležen. Plačujem ti tvojo naklonjenost z neomajno vdanostjo in privrženostjo. Spremljam te na vseh potih kakor nobena druga žival. Moje dobro oko opazi vsako nevarnost, moje čuječe uho jo zasliši, še preden jo

zaslutiš in te pravočasno opozorim nanjo z lajanjem ali kako drugače.

Ker imam dober vonj, si dobro zapomnim pot, po kateri sem te spremljal, da te zopet lahko v najtemnejši noči pripeljem domov. Zgubljene reči izsledim in ti jih prinesem, ali te nanje opozorim.

Imam dober spomin, zato spoznam svojega dobrega gospodarja tudi po več letih in mu izkažem svojo hvaležnost.

Kolikokrat se mi je že posrečilo odkriti skrivališča zločincev in zločinov in s tem rešiti nedolžne težkih obdolžitev ter hudodelstva, krivce in hudobneže pa izročiti pravici in zasluženi kazni.

Zadovoljen sem z vsakim ležiščem in se ne branim, če me človek priveže na verigo, da mu varujem dom. Brez godrnjanja in nevolje prenašam vse neugodnosti ujetništva. Zadovoljen sem z najpreprostejšo hrano, prenašam potrpežljivo tudi surovo ravnanje.

Kaj lahko pa se tudi navadim na udobno življenje. Prav nič se ne branim, če mi lepo strežejo, dobro hranijo in mehko nastiljajo in celo z odejo pregrinjajo moje ležišče. Malo čudno se mi zdi, da me nekateri celo oblačijo in ogrinjajo, pa tudi tega se navadim.

Toda pri taki negi in oskrbi se rad polenim, boleham in nisem za nobeno rabo. Zelo obžalujem, da moja narava ni dovolj močna in odprotna proti pomehkuženju. Sem pač ustvarjen, da ubogam in sledim tvojim željam in ukazom, pa če so tudi kakšenkrat v mojo škodo.

Ne morejo me pogrešati v najrazkošnejših hišah kakor tudi ne v najrevnejših kočah. Vsem in povsod sem nepogrešljiv prijatelj in tovariš. S teboj, človek, delim ugodnosti in trpljenje, revščino in bogastvo. Kakor je različen poklic,

izobrazba, posebno pa srčna narava mojega gospodarja, tako je tudi moje življenje.

V mnogih premožnih hišah me razvajajo in zasipajo z dobrotami v jezo in sovraštvo revnih ljudi, ki trpe lakoto in pomanjkanje in za katere lastni brat nima dobrega in usmiljenega srca. Mnogokrat pa mi ljudje ne privoščijo niti skromne skorje, da si utešim lakoto, ne bornega koticčka za odpočitek. Pogostokrat imam tako revno in nesnažno ležišče, da se komaj ubranim mrčesa. Revno hrano si moram iskati po zakotnih krajih in smetiščih. Dostikrat mi nalagajo pri revni in pičli hrani tudi del in zapor, da se smilim dobrim ljudem.

Kljub vsem neprilikam in nelepem ravnanju pa sem svojemu gospodarju tako neizmerno zvest in vdan, da je porabil mojo zvestobo in vdanost celo za pregovor.

Na grobu žalujem za dobrim gospodarjem in rajši od lakote poginem, kakor da bi ga zapustil in pozabil.

Posebno takih gospodarjev ne morem pozabiti, ki me uče raznih umetnosti in koristnih spretnosti z lepo besedo, namesto z bičem. Saj se zelo rad učim, a vsega ne morem takoj zapopasti. Ko bi mogel govoriti, pa bi človeka prosil, naj me ne pretepa, če kaj napak storim, saj razumem in ubogam tudi na besedo.«

Policijski pes zgrabi zločincea

Štefanija Gruden

DATUNA

Ilustrirala K. Prunkova

Kaj neki je to? Naj vam na kratko odgovorim: zobna ščetka. Čudno, ne? Tega še niste slišali. Koliko da stane, vprašate? Še bolj se boste čudili: Nič ne stane. Kako to in kje se dobi? Bi šli radi ponjo? Verjamem; kar pojdemo! Imate nožek? Dobro!

Vsedemo se v aeroplan in se peljemo čez zemlje in morja v sončno Indijo. Lahko se peljete pa tudi z ladjo tja. Tam je doma datuna. In veste, kje? Na drevesu iz vrst akacij.

Saj poznate drevo, robinijo, ki jo pri nas imenujemo tudi akacijo. Cvete v lepih, belih, dišečih grozdih, polnih medu. Ste že kdaj jedli te cvete ocvrte? Poznate tako zvani akacijev med? Na pravih akacijah posebne vrste, ki rastejo v Indiji, pa dobimo datuno.

Glejte, ravno sedaj je pristopil Indijec-domačin k takemu drevesu, nagnil vejo in odrezal košček. To drobno paličico še hitro ob končku narezlja in datuna je gotova. Vtakne jo v usta in si z njo veselo čisti svoje zobe. Povabi nas, naj storimo isto. Brž nožke na dan in že ima vsak svojo datuno. Na mah postane mala indijska vejičica naša zobna krtačica. Temeljito opravlja svoje delo, kroži sem in tja, vsak zob pride na vrsto in z njim osvežujoč okus po neki trpkni snovi — čreslovini. Skorja paličice je namreč vsebuje obilo. Vse skupaj nam izredno prija. Kar poživi nam zobno meso, zobovje, čeljusti! Ko je datuna opravila svoje delo, jo vržemo proč, kakor je to storil Indijec - domačin. Pametno, kajne, in čisto! Vsakokrat nova datuna. Sploh so v teh krajih Indijci zelo razumni glede načina življenja.

Ali ste si kdaj ogledali našega gibkega Indijca? Ste opazili njegove prekrasne, zdrave zobe? Zdravje zob in

telesa spadata skupaj. K temu je prav gotovo v veliki meri pripomogla datuna, razen nje pa naravno urejeno, pametno življenje. Da v takih krajih ne poznajo nikakih boleznih zob, je kar umevno. Saj ima vsak svojo datuno, ki je vedno sveža in čista. In iz živega drevesa je, ki so ga napolnile zemlja, sonce, zrak in voda z vso močjo in zdravilno silo božje narave. Zares, zdravilno silo! Le poslušajte!

V svetovni vojni je neki častnik pogršel svojo zobno ščetko. Pa mu je turški vojak preskrbel »datuno«. Tedne in tedne si je ves zadovoljen čistil zobe samo z njo. To je imelo zanj zelo ugodne posledice. Zadel ga je nesreča, nekega dne je padel s prestreljeno čeljustjo. Nevarna stvar. A glej čudo! Presenetljivo hitro in nad vse lepo se mu je celila rana. Nobenega težkega gnojenja ni bilo in zdravniki so od veselega začudenja majali z glavo. Tedaj se je spomnil častnik datune. Sprevidel je, kaj se ima zahvaliti ti mali paličici z drevesa. Z njo si je bil pretelovadil, poživil in utrdil zobno meso, zobovje, čeljusti. Vse je bilo prepojeno z močjo iz narave, zato je krožila v žilicah in žilah zdrava kri. Ta je potem brez hudih zapletljajev premagala nevarno obolenje.

Škoda, da ne raste tako drevo pri nas, kjer bi si lahko vsak odrezal svojo datuno. To bi bilo čiščenje zob poceni in snažno! Prav malo bi potrebovali zobozdravnika...

Indijcem je dobro, boste rekli, njim ni težko biti zdravih zob. Poleg tega imajo še zdravo telo. Da bi bil ljubi Bog, ki skrbi za ves svet, na nas Evropejce pozabil in nam ne dal prav ničesar, to ni verjetno — kaj? Samo vedeti je treba.

Pa o tem prihodnjič.

J. PAULIN

Jurček

STARI GOBAN TAM V GOZDU STOJI,
SE DOLGOČASI, DOBRO MU NI.
OJ, KO BI HOTEL BOG DATI DEŽ —
TAK, KI BI MOKER BIL, HLADEN IN SVEŽ,
KI BI PRIKLICAL GOBE NA PLAN,
DA IZ MAHU BI PRIŠLE NA DAN!
ŽALOSTEN JURČEK V TRAVI ZADREMLJE,
GLAVICO SKLONE SKORO DO ZEMLJE...

V NOČI MED BUKVAMI JE ZAVRŠALO,
VEJE LOMILO, KAR SE JE DALO;
MNOGO SE VODE Z NEBA JE ZLILO —
JURČEK PA V SANJAH SMEHLJA SE MILO...

KO PA SE ZGODAJ ZJUTRAJ ZBUDI,
ČUDOM SE ČUDI, SI MANE OČI:
ZBRANA KROG NJEGA JE DRUŽBA VESELA —
RJAVA, RUMENA, RDEČA IN BELA...

STARI GOBAN SE SIROKO SMEJI,
Z NOSKOM POMIGA, TAKO GOVORI:
»KLANJAM SE, KLANJAM — O, GOSPODIČNE,
KLANJAM SE, LEPE GOBJE KRALJICNE!
GLEJTE, KAKO SMO LEPO SE ZBRALI —
ZDAJ BI PA LAHKO KAR ZAPLESALI!«

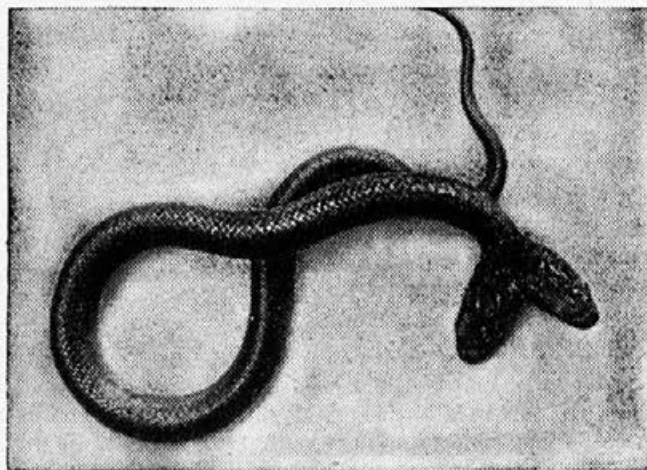
»HA, HA, TI, JURE — TO BO TEŽKÓ —
SAJ SI PRIRAŠČEN NA MATER ZEMLJÓ!«

Drobne zanimivosti

Nekaj resnice o dvoglavi kači

Gotovo ste že večkrat slišali pripovedko o dvoglavi kači. Pripovedka je običajno pričevala takole: »V davnih, davnih časih je živela v svojem gradu hudobna graščakinja.

Grdo je ravnala s svojimi podložniki, okrutno jih je mučila ter kaznovala za najmanjši prestopok. Njeni hlapci in biriči so z ljudstvom ravnali tako grdo, da so se ubogi tlačani že v strahu tresli, če so samo čuli ime krvoločne graščakinje.« Nato pripoveduje pripovedka, kako je sledila kazen za storjene pregrehe in kako se je hudobnica spremenila v dvoglavo kačo.

Zopet druga pripovedka pa pripoveduje o lepi kraljični, ki jo je hudobna čarovnica spremenila v dvoglavo kačo. Ta kača, ki prebiva v razvalinah starega gradu, se samo vsakih 100 let prikaže na beli dan in takrat jo lahko reši nedolžen pastir, ki se tej kači neustrašeno približa, jo poboža, se poroči z njo, ali napravi kakšno drugo delo s tem, da osvobodi zakleto kraljično.

Take in enake pripovedke ste gotovo že večkrat čuli. Vsak ve, da so to samo pripovedke, ki živijo v ljudski domišljiji, da pa ni na tem nikake resnice.

Mogoče ste tudi čuli ali kje čitali o dvoglavem teletu, ovci, psu ali piščetu. Saj pripovedujejo celo o dvoglavem Turku. Če torej ni izključeno, da je lahko kdaj živel dvoglavi človek, pa bi ne mogla živeti tudi dvoglava kača. Je slučaj dvoglave kače gotovo zelo redek, zato je za nas tembolj zanimivo, če izvemo, da so nedolgo tega tudi pri nas na Slovenskem našli dvoglavo kačo.

V »Našem rodu« ste že prav gotovo čitali o Kočevski. Veste, da v tem delu naše slovenske zemlje živijo tudi Nemci. Čuli ste tudi, kako se našim slovenskim učencem godi v teh krajih. Gotovo je med vami tudi kdo, ki je že bil v teh krajih, ali pa je mogoče dopisoval s slovenskimi šolarji iz teh krajev.

Na Kočevskem leži tudi vas Smuka. V tej vasi je meseca septembra l. 1936.

preprost kmetič pri delu zapazil čudno malo kačo, ki je lezla proti njemu. Kmetič je na svoje veliko začudenje opazil, da ima kača dve glavi. Živalca ni bila nevarna, saj je kmetič na prvi pogled videl, da je to nestrupena smokulja. Hitro jo je ujel in hajd s svojim zakladom v Kočevje. Šel je pa kar na gimnazijo, misleč: »Tu so učeni ljudje in bodo prav gotovo vedeli, kako se takšni stvari streže.«

Na gimnaziji so kačo prav gostoljubno sprejeli, kmetič je za svoj trud še prejel nagrado in kačo je vzel v svojo oskrbo profesor prirodopisja.

Ob lepem ravnanju je kača postala zelo prijazna in se je posebno prijetno počutila, če jo je kdo gladil po hrbtu. Imela pa je tudi vse udobnosti, saj so jo celo kopali v mlačni vodi. V posodi, v kateri je prebivala, je imela

med kamenjem skrivališče, kamor se je rada zatekala. Je pa včasih tudi ušla iz posode in se plazila po sobi.

Še bolj zanimivo je bilo opazovati kačo pri jedi. Jedla je z obema glavama, tudi požiralnika sta pri tem delovala oba. Kazalo pa je, da ima kača samo eno drobovje. Kača je v Kočevju zbudjala veliko pozornost in ljudje so jo hodili gledat od vseh strani.

Žal pa živalca v ujetništvu ni živela dolgo in je navzlic negi poginila. Škoda, da še ni bolj zrasla in se razvila, ker bi bilo res zanimivo opazovati njeno življenje. Da se kača ohrani tudi poznejšim rodovom, so jo preparirali in shranili v posodi s špiritom. Za to dvozglavo kačo so se zanimali tudi inozemski časopisi, saj so o nji pisale nemške, francoske in celo japonske novine.

J. Janežič.

Shranimo krompir pravilno

Ni dovolj, da smo shranili krompir za zimo v kleti, ki je zračna, suha in varna pred hudim mrazom. Ves krompir mora biti tudi prebran in razdeljen po velikosti. Drobnejši krompir porabimo najprej, ker se sicer ob dotiku debeljših nagrbanči.

Mine in minonosci

Odkar je v Evropi izbruhnila nova vojna, čitamo skoroda dnevno o ladjah, ki so utonile, ker so zadele na »mine«. Kaj je mina?

Podmorska mina je podmorsko orožje, ki se samo od sebe sproži in eksplodira, ko se ga dotakne kaka ladja. Je jeklena naprava v obliki krogle ali hruške, napolnjena z razstrelivom. Težka je do 3000 kg. Mine polagajo v morje vojne ladje posebne vrste. Imenujemo jih »minonosci«. Minonosci polagajo mine v morje tako, da jih pričvrste na sidra, ki se drže dna. To zaradi tega, da ostanejo mine vedno na istem mestu, ki ga pozna le tista mornarica, ki je mine

položila. Vendar se lahko zgodi, da se mina v viharju ali zaradi močnega morskega toka odtrga. Taka mina plava pod morsk gladino neznanu kam in je nevarna vsaki ladji, ki jo sreča. Iz mine sega nekoliko paličic. To so vžigalniki, ki užgo razstrelivo, ko udarijo ob steno ladje.

Mine se polagajo navadno v bližini obal, da se prepreči napad sovražnih vojnih ladij, ali pa v morske ožine.

Svet v orožju

Po najnovejših podatkih se ocenjuje letos moč orožja v posameznih velikih državah:

	letal	vojakov
Anglija	6000	2,000.000
Francija	5000	5,100.000
Italija	4000	2,000.000
Japonska	2700	1,500.000
Nemčija	9000	5,500.000
Rusija	9000	11,000.000
Zdr. ameriške drž.	3700	2,500.000

Dolžina in plovnost važnejših rek v naši državi

	km	plov.
Sava	940	592
Donava	590	590
Morava	568	—
Drina	461	—
Vardar	264	—
Drava	311	151
Bosna	308	—
Kolpa	296	136
Z. Morava	295	—
Una	255	—
Ibar	241	—
Vrbaš	240	—
Korana	221	—
Lim	220	—
Neretva	218	20
Tisa	207	164
Bregalnica	184	—
Timok	183	—
Krka	111	—
Kolubara	106	—
Strumica	103	—
Cetina	100	—
Mura	59	—

Trbovlje

Črna dolina... Dim,
duh po žveplu, prah.
Hiše, koče in podrte bajte.
Dame, delavke in beračice,
gospodje, delavci, rudarji.
Vsak po svojih hodi opraviilih,
predse gleda vsak...
Vsak po nedosežnih sega ciljih.

Najbolj je oddaljen cilj rudarju.
Ves dan koplje, rije v zemljo,
dela, gara — zase, za družino.
V megli gre na delo,
v megli spet domov.
Je na svetu sploh še sonce?
Zanj v življenju je le tema,
skrb za svoje — strah pred smrtjo...

Hiše, ki stoje na nizkih gričih,
obsije vsaj skoz meglo sonce.
Le rudar je vedno v temi,
zanj ni sonca.
V mraku gre na delo,
v mraku spet domov...

Nevenka Vizjak, dijakinja, Trbovlje.

Zgodba o Mufiju

Dolgo časa je minulo in vendar imam prijeten spomin na svojega Mufija. Glavno pa je to, da mi je bila takrat želja izpolnjena.

K hiši je prišel črn, dolgodlak maček, katerega se je prijelo ime Mufi. Zakaj pa sem mu nadel Mufi, tega pa še sam ne vem. Morda sem čital tiste čase kako indijsko zgodbičo. Končno pa je vseeno, kako in kje, glavno pa je bilo to, da sem imel črnega mačka.

Ni mi pa šlo v glavo, kako to, da ni bil dovteten za moje težnje in kaprice. Tudi odkazano ležišče mu ni ugajalo, kajti izbral si je svojega in to v skritem kuhinjskem kotu. Ako sem ga preveč nežno pobožal, tudi on ni bil preveč ljubezniv. Vedno me je odlikoval in zapustil spomine na mojih rokah. Tako sva rasla oba. On v moje veselje, jaz pa v materino. Marsikatere sem pa moral sli-

šati, kajti njegovo obnašanje zunaj doma se ni nič kaj strinjalo s splošnimi predpisi. Največje zlo pa je bilo, ko je kradel piščeta, a jaz sem v njegovo obrambo dejal, da tega ni zmožen maček, ampak kaka druga roparica.

Toda njegove hudobije so se kupičile in nekega dne smo dobili poziv gospodinjne, da ga moramo odstraniti. Težka je bila ločitev. Vse mogoče izhode sem iskal, toda vse ni nič pomagalo.

Domači so dejali, da ne ljubijo sitnosti in maček je moral proč: toda kako?

Mufi je dobro vedel, kaj ga čaka, zato jo je vsak dan popihal in se klatil naokoli. Ob poznih, nočnih urah se je pa vračal domov.

Kakor pa ima vsaka stvar svoj konec, tako je bilo tudi s Mufijevim samopaštvom. Utopiti se ga nismo upali. Ustreliti tudi ne, kajti ljudje so pravili, da prinaša to nesrečo. Vsi smo bili v velikih zadregi, toda oče je našel izhod.

Našel je nekega moža, da ga za napitino odnese v Črno vas. To je tudi storil, toda z vso previdnostjo, kajti Mufija smo predobro poznali.

Stlačili smo ga v vrečo in nato vse v torbico. Pri tem dejanju so se mi ulile solze. Noč je bila kaj burna. Vsem, ki so zahtevali njegovo odstranitev, sem želel slabo, kajti Mufi je bil zame vse. Kljub temu, pa sem upal, da se povrne.

Minevali so dnevi in o njem ni bilo ne duha ne sluha. Moral sem se vdati tej misli, da ga ne bo več. Toda zmotili so se vsi, zlasti pa oni, ki so menili, da je maček kar od muh. Po tednu dni se je vrnil sestradan, mršav in ves hromoten, kajti dolga pot in vse druge zapreke so ga skoroda popolnoma uničile. Ko bi videli kakšno veselje je vladalo, ko sem ga ugledal. Dasi nemo, toda vendar sva si vse povedala in potožila. Napočila pa je zopet žalost, kajti Mufi je moral ponovno proč. Že zopet je bil povabljen oni brezsrčni mož, ki pa je bil to pot krutejši, kajti Mufi je vedel, da je njegovo življenje zapečaten. Branil se je ubogi Mufi, a vse zaman, kajti vreča je bila silnejša.

Za slovo sem ga še spremil, kot bi vedel, da ga ne bo več. Minuli so dnevi in tedni, toda čakanje je bilo brezpredmetno.

Mufija ni bilo in ga ne bo nikoli več.

Deržaj Guido, III. r. deške vadnice
v Ljubljani.

Klišeje eno- ali večbarvne, za časopise,
knjige, razglednice itd., izdeluje
klišarna

»**Jugografika**«
Ljubljana — Sv. Petra nasip 23

*Kar potrebuje mladina v šoli
in doma, dobi po nizkih cenah v*

Učiteljski knjigarni v Ljubljani
in v podružnici v Mariboru

Posebno priporočamo bogato izbiro lepih mladinskih
knjig po znižanih cenah. Izberite knjige po cenikih,
ki jih imajo šolski upravitelji, in naročite skupaj,
da bo nižja poština

LJUDSKA SAMOPOMOČ

reg. pomožna blagajna
v Mariboru, Aleksandrova 47

v lastni palači

Podružnica: Ljubljana, Tyrševa cesta 34

sprejema vse zdrave osebe od 17. do 70. leta
v zavarovanje za pogrebno za zneske od
din 1000— do 10.000—; za dobo od 1. do 16.
leta starosti za zneske od din 1000— do 25.000—.
— Zahtevajte brezplačno pristopno izjavo in
informacije! — Do sedaj izplačali na podporah
preko 30 milijonov dinarjev.
Ustanovljena leta 1927.

Zaupniki se sprejemajo za vsak kraj dravske banovine

Klavirje / vijoline /
Hohner harmonike /
Jazz instrumente in
vse kar za muziciranje
potrebujete, dobite v
najboljši izdelavi
in najceneje pri

R. WARBINEK
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 4

Predno
greš spat
čisti zobe
Sargov
KALODONT
proti zobnemu kamnu

Otroci, hranite in varčujte, pomnite:
Iz malega raste veliko!

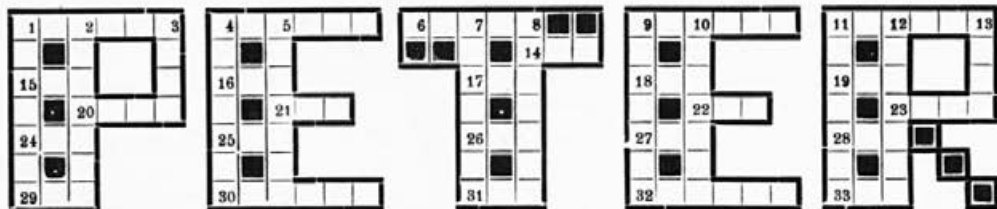
Mestna hranilnica ljubljanska

izdaja na dom **domače hranilnike**,
najboljše učence **obdaruje** z zlatimi
darilnimi knjižicami. Stopite tudi Vi v
krog njenih vlagateljev in varovancev!

KOLO, najlepše razvedrilo mladini
Toda le — če od tvrdke

A. GOREC, DRUŽBE Z O. Z.,
LJUBLJANA — POLEG NEBOTIČNIKA

Križanka za Cicibane

V o d o r a v n o : 1. slovenski pesnik, tudi velika zverina, 4. konj, samica, tudi psovka za nerodnega človeka, 6. uganka v slikah, 9. zmota, 11. odiralec, zlobnež, 14. žensko ime, svetopisemska oseba, 15. določen čas, tudi 2. sklon množine od roka, 16. moško ime, posebno priljubljeno v Dalmaciji, 17. glavno mesto Italije, sedež papeža, 18. številka, 19. mladinski pisatelj, ki je spisal znano povest »Dija«, 20. sveti ponoči na nebu, 21. kača, ki ima strupen pik, 22. nasprotno od dan, 23. vojaška čepica, tudi oblika glagola čakati, 24. brat, srbohrvaški, 25. čarovnija, 26. kralj živali, tudi bolgarski denar, 27. kraj pri Ljubljani, 28. preprosta oblika za oče, 29. se naredi na železu, če je izpostavljeno mokroti, 30. darilo svetih Treh kraljev, rabi duhovnik pri maši, 31. poglavar države, 32. nadloga, huda kot kuga in vojna, 33. vprašalnica.

N a v p i č n o : 1. največje slovensko mesto za Ljubljano, 2. mlade žene, 3. skupina otrok, 4. majhna palica, 5. glavno mesto Jugoslavije, prestolnica kralja Petra, 7. človek, ki se bori, 8. priprava za kuhanje, 9. oblika glagola potovati, 10. majhen mlin, tudi priprava za drobljenje kave, 11. glavno mesto Poljske, ki ga sedaj oblegajo Nemci, 12. ljudje, ki žive v mestu, 13. ud.

V lanskem letniku »Našega roda« ste čitali vsi

»Za tri dinarje elektrike«

delali ste razne poskuse in ste se naučili sami izdelovati preproste električne naprave. Zdaj je isti pisec, Vilim Kunst, sestavil še načrte, po katerih boste z lahkoto sami izdelovali tudi nekatere večje električne aparate, in sicer:

1. Morsov brzojavni aparat s ključem,
2. električni zvonec s stikali,
3. indukcijski aparat,
4. telefon,
5. mikrofona.

Da bo izdelovanje lažje, je priloženo vsakemu načrtu posebno navodilo, ki z besedo in risbo kaže, kako se aparat sestavlja. Dodan je tudi spisek vseh potrebščin.

Vsak načrt z navodilom stane samo din 1'50.

NAČRTE JE IZDALA IN ZALOŽILA UCITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Prosíte svoje učitelje, naj vam načrte naročijo, po možnosti skupno, da prihranite na poštini.

Pa pohitite z naročili, da ne ostanete brez načrtov!

Kneippova
vsako zrno vsebuje
praženi sladni sladkor
s l a d n a k a v a